EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 6.2.2004
KOM(2004) 66 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

Raportti ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskevan komission toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta (KOM(2002) 72 lopullinen)

SISÄLLYSLUETTELO

Tiivistelmä ... 3

Poliittiset puitteet ... 5

Tiedonannon tavoitteet ... 7

1. Täytäntöönpanon edistyminen ... 8

1.1 Institutionaalinen ja poliittinen toimintaympäristö ... 8

1.2 Erityistavoitteiden saavuttamiseksi toteutetut toimenpiteet ... 9

1.2.1 Ammatillisen liikkuvuuden lisääminen ja ammattitaidon kehittäminen ... 9

1.2.2 Maantieteellisen liikkuvuuden helpottaminen ... 16

1.2.3 Työnsaantimahdollisuuksien avoimuuden ja niihin liittyvän tiedon parantaminen ... 22

1.2.4 Työmarkkinaosapuolten osallistuminen ... 23

2. Vaikutus euroopan työllisyysstrategiaan ja ”koulutus 2010” -työohjelmaan ... 23

3. Seuranta ... 26

3.1 Alat, joilla on edistytty eniten ... 26

3.2 Alat, joilla edistys on ollut hidasta ... 26

3.3 Alat, joilla lisätoimista voisi olla hyötyä ... 27

LIITE ... 30

TIIVISTELMÄ

Helmikuussa 2002 annetun ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskevan komission toimintasuunnitelman tavoitteena oli luoda suotuisampi ympäristö avoimemmille ja helpompipääsyisille eurooppalaisille työmarkkinoille vuoteen 2005 mennessä. Täytäntöönpanoprosessin vuotuinen arviointi sisällytettiin vuonna 2003 kevään Eurooppa-neuvostolle annettuun komission raporttiin. Toimintasuunnitelman täytäntöönpanokauden puolivälissä on kuitenkin asianmukaista esittää kevään 2004 Eurooppa-neuvostolle erityinen arviointi kunkin 25 painopistealan nykytilanteesta ja niiden edistämiseksi ehdotetuista toimenpiteistä.

Tässä Euroopan työvoiman liikkuvuutta käsittelevässä tiedonannossa tarjotaan poliittiset puitteet kuvaamalla unioniin liittymässä oleviin maihin vaikuttavia ammattitaitoon ja liikkuvuuteen liittyviä haasteita ja parin viime vuoden vaisua taloustilannetta, joka on omalla tavallaan hillinnyt ammatillisen ja maiden välisen liikkuvuuden kehittymistä. Tiedonannon päätavoitteena on a) kuvata, miten toimintasuunnitelman osien täytäntöönpanossa on edistytty, b) analysoida Euroopan työllisyysstrategiaan ja ”koulutus 2010” -työohjelmaan kohdistuvaa vaikutusta sekä c) määritellä alat, joilla on edistytty, joilla edistyminen on ollut hidasta ja joilla lisätoimista voisi olla hyötyä.

Raportista suurin osa käsittelee täytäntöönpanossa tapahtuneen edistymisen kuvaamista. Siinä tuodaan esiin institutionaalinen ja poliittinen toimintaympäristö ja osoitetaan, missä määrin eri toimielimissä ja prosesseissa otetaan huomioon työvoiman liikkuvuuteen liittyvät näkökohdat, erityisesti työllisyyden ja koulutuksen aloilla. Tässä vaiheessa on tärkeää tarkastella sitä, missä määrin tiettyjä toimenpiteitä on toteutettu ja miten toimintasuunnitelman kolmen päätavoitteen (ammatillisen liikkuvuuden lisääminen, alueellisen liikkuvuuden helpottaminen ja tiedon parantaminen) toteuttaminen on edistynyt.

Ammatillisen liikkuvuuden osalta on edistytty erityisesti siten, että neuvosto on hyväksynyt erilaisia vertailuarvoja, jotka olisi saavutettava vuoteen 2010 mennessä (ne koskevat varhain koulunkäyntinsä päättäneitä, matematiikan, luonnontieteiden ja tekniikan alan tutkintoja, keskiasteen koulutuksen suorittaneita, 15-vuotiaita, joilla on heikko lukutaito, sekä osallistumista elinikäiseen oppimiseen). Nämä vertailuarvot sisältävät ammatillisen liikkuvuuden alalla keskeisiä tavoitteita, jotka neuvosto hyväksyi työllisyyspolitiikan suuntaviivoissa. Lisäksi on alettu valmistella Europass-todistusta tutkintotodistusten avoimuuden ja siirrettävyyden edistämiseksi. Edistys on kuitenkin ollut hitaampaa tieto- ja viestintätekniikan alaan liittyvien uusien ammattitaitojen ja tutkintotodistusten kehittämisessä (tämä ala on olennainen osa osaamistaloutta ja -yhteiskuntaa) ja ammatillisen täydennyskoulutuksen ja elinikäisen oppimisen edistämisessä.

Maantieteellisen liikkuvuuden alalla on edistytty seuraavilla aloilla: eurooppalaisen sairaanhoitokortin käyttöönotto, sosiaaliturvaoikeuksien yhteensovittamisen yksinkertaistaminen ja uudenaikaistaminen, unionin ulkopuolisten maiden kansalaisten liikkumisvapauden parantaminen, eläkeoikeuksien siirrettävyyden (myös yritysten mahdollisuus käynnistää EU:n laajuisia eläkesuunnitelmia) lisääminen, kieliä koskevan toimintaohjelman käynnistäminen ja koulutustarkoituksiin tapahtuvan liikkuvuuden lisääminen. Sen sijaan seuraavien direktiivien valmistelussa on edistytty heikosti: tutkintotodistusten tunnustamisen järkiperäistämistä koskeva direktiiviluonnos ja direktiiviluonnos työntekotarkoituksessa tapahtuvasta maahanmuutosta osana EU:n laajuista maahanmuuttopolitiikkaa.

Eurooppalaisen ammatillisen liikkuvuuden portaalin avaaminen ja liikkuvuutta koskevan tiedotuskampanjan käynnistäminen ovat olleet edistysaskeleita pyrittäessä parantamaan avointa tiedottamista tarjolla olevista työpaikoista. Eures-verkoston uudenaikaistaminen on samaten auttanut valmistelemaan maaperää laajemmalle työvoiman liikkuvuudelle erityisesti sen vuoksi, että työnhakijat kaikkialla EU:ssa pääsevät vuonna 2005 tutustumaan kaikkiin julkisten työnvälityspalvelujen ilmoittamiin avoimiin työpaikkoihin.

Työmarkkinaosapuolten osallistumista työvoiman liikkuvuuteen on vahvistettu sisällyttämällä liikkuvuus yhdeksi kolmesta keskeisestä painopisteestä niiden yhteisessä työohjelmassa vuosiksi 2003–2005 ja osaksi niiden vuoden 2002 toimintapuitteita, jotka koskevat ammattitaidon ja pätevyyden elinikäistä kehittämistä (josta raportoidaan kevään Eurooppa-neuvoston kokouksia edeltävissä sosiaaliasioita käsittelevissä huippukokouksissa).

Lisäksi esitetään suppea analyysi ammattitaidon ja liikkuvuuden suhteesta yhtäältä Euroopan työllisyysstrategiaan ja toisaalta ”koulutus 2010” -työohjelmaan. Liikkuvuusnäkökohtien jatkuva merkitys näkyy siinä, että niitä painotetaan nykyisissä työllisyyspolitiikan suuntaviivoissa enemmän kuin aiemmissa, ja niiden merkitys näkyy myös osana ”koulutus 2010” -työohjelmaa keskeisillä aloilla (osaamisyhteiskuntaan liittyvät ammattitaidot, tieto- ja viestintätekniikan saatavuus, koulutukseen liittyvän liikkuvuuden lisääminen) käynnistetyssä työssä.

Tiedonannon loppuosassa tarkastellaan sitä, millä aloilla on edistytty hyvin ja millä olisi vielä parantamisen varaa, ja määritetään muita aloja, joilla aloitteista olisi hyötyä. Liitteessä esitetyn näytön perusteella on selvää, että sekä ammatillinen että maantieteellinen liikkuvuus on edelleen vähäistä ja että tarvitaan lisätoimia, mikäli työvoiman liikkuvuuden halutaan osaltaan tehokkasti edistävän Euroopan työmarkkinoiden toimintaa tulevina vuosina.

POLIITTISET PUITTEET

Helmikuussa 2002 annetun ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskevan komission toimintasuunnitelman[1] on määrä edistää Lissabonissa asetettujen tavoitteiden toteuttamista (useampien ja parempien työpaikkojen luominen, sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lisääminen sekä dynaaminen, tietoon perustuva talous). Toimintasuunnitelman yleisenä tavoitteena on varmistaa, että Euroopan työmarkkinat ovat kaikille avoimet, ja sillä tähdätään kahteen päämäärään: varmistaa, että perustamissopimuksissa kansalaisten perusoikeudeksi määritelty työntekijöiden vapaa liikkuvuus taataan ja että se toimii käytännössä, ja toiseksi edistää koulutetun, sopeutumiskykyisen ja ammattitaitoisen työvoiman muodostumista, sillä tällainen työvoima on tulevan työllisyyden ja tuottavuuden kasvun kannalta keskeisellä sijalla. Ihmisiin eli osaamispääomaan investoiminen on talouskasvun kannalta keskeistä ja vahvistaa osaltaan taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Unioniin liittymässä olevilla mailla on kaikilla haasteena lisätä ammattitaitoisemman ja sopeutumiskykyisen työvoiman määrää. Niiden taloudet käyvät läpi nopeaa rakenneuudistusta, ja kansallisilla ja EU:n toimintastrategioilla (Euroopan sosiaalirahasto mukaan luettuna) on tämän vuoksi tuettava henkilöstön kehittämistä kaikilla liittymässä olevien maiden talouden ja yhteiskunnan sektoreilla. 1. toukokuuta 2004 tapahtuvan laajentumisen jälkeen työntekijöiden vapaaseen liikkumiseen uusista jäsenvaltioista muualle EU:hun sovelletaan joustavaa, enintään 7 vuoden siirtymäkautta. Vaikka nämä siirtymäjärjestelyt saattavat rajoittaa maantieteellistä liikkuvuutta uusista jäsenvaltioista joihinkin nykyisistä jäsenvaltioista ja mahdollisesti myös joidenkin uusien jäsenvaltioiden kesken jonkin vuoden ajan[2], toimintasuunnitelmassa kuvatut toimenpiteet koskevat kuitenkin myös uusia jäsenvaltioita mitä suurimmassa määrin, ja vastaisuudessa aiotaan tarkasti seurata, missä määrin ne toteuttavat näitä toimenpiteitä liittymisen jälkeen.

Liikkuvuutta – sekä työpaikkojen välillä että maantieteellisessä mielessä – koskevat kokonaisluvut olivat jo komission toimintasuunnitelman antamishetkellä vuoden 2002 alussa alhaiset. Taloustilanne on tämän jälkeen entisestään vähentänyt liikkuvuuden todennäköisyyttä. Euroopassa tuntui edelleen pitkittyneen talouskasvun hidastuminen, ja vuoden 2002 heikko tulos (EU:n BKT:n kasvuvauhti oli noin 1 prosentti) näkyi myös vuonna 2003 (talouden odotettu kasvuvauhti oli 0,8 prosenttia). Talouskasvun odotetaan piristyvän vuonna 2004 ja 2005, ja näiden vuosien kasvuvauhdeiksi odotetaan 2:ta ja 2,4 prosenttia.[3] EU:n jäsenvaltioiden työllisyystilanne on vaihdellut tänä ajanjaksona, ja työllisyyskasvu EU:n tasolla pysähtyi vuonna 2003. Työllisyyden odotetaan kasvavan 0,3 prosenttia vuonna 2004 ja 0,8 prosenttia vuonna 2005. Talouskasvun hidastuminen, joka merkitsee avoimien työpaikkojen määrän vähentymistä, saattaa vähentää halukkuutta vaihtaa työpaikkaa ja vaikuttaa näin kielteisesti liikkuvuutta koskeviin kokonaislukuihin – pienempi prosenttiosuus työntekijöistä (16,4 prosenttia) oli vuonna 2002 työskennellyt työnantajansa palveluksessa alle vuoden verrattuna vuoden 2000 tilanteeseen (17,5 prosenttia) – ks. liitteessä taulukko 1. Talouskasvun hidastuminen vähentää lisäksi hidastumisesta pahiten kärsineillä aloilla

---

1 KOM(2002) 72 lopullinen.

2 Vastikään tehdyn tutkimuksen mukaan siirtymäkaudet vain lykkäävät tärkeimpiä siirtolaisvirtoja Keski- ja Itä-Euroopan maista muualle EU:hun, mutteivät vaikuta virtojen suuruuteen tai siirtolaisväestön määrään pitkällä aikavälillä. Ks. Potential Migration from Central and Eastern Europe into the EU-15. An Update. Report for the Commission, DG Employment and Social Affairs by p. Alvarez-Plata, H. Brücker, B. Siliverstovs (DIW Berlin), lokakuu 2003.

3 Lähde: Commission Directorate General for Economic and Financial Affairs Autumn 2003 Forecasts.

toimivien toimijoiden valmiutta investoida joihinkin toimintasuunnitelmassa esitettyihin toimenpiteisiin. Vaikka viimeaikainen talouskehitys saattaa siis lyhyellä aikavälillä vaikuttaa joidenkin toimintasuunnitelman toimenpiteiden toteuttamiseen, toimintasuunnitelma on kuitenkin edelleen aivan yhtä tarpeellinen kuin alun perinkin. Elinikäinen oppiminen, henkilöresurssien kehittäminen ja alojen välinen liikkuvuus ovat tuottavuuden kasvun keskeisiä osatekijöitä ja näin ollen keskeisellä sijalla myös lisättäessä talous- ja työllisyyskasvua.

TIEDONANNON TAVOITTEET

Toimintasuunnitelman antamisen jälkeen useat siinä vaadituista toimenpiteistä ovat johtaneet ehdotuksiin tai lainsäädäntöön tai muihin vastaaviin välineisiin, joilla on tarkoitus saavuttaa toimintasuunnitelman tavoitteet. Tämän tiedonannon tavoitteena on esittää väliraportti täytäntöönpanossa tapahtuneesta edistymisestä ja kuvata sekä EU:n että kansallisella tasolla päätettyjä laajempia poliittisia suuntaviivoja, joilla tähdätään EU:n työmarkkinoiden avaamiseen ja työvoiman liikkuvuuden edistämiseen poliittisena tavoitteena. Tiedonannossa määritetään lisäksi ne alat, joilla edistys on ollut hidasta tai riittämätöntä, ja osoitetaan ne alat, joilla lisäaloitteita saatettaisiin kaivata työmarkkinoiden vapauttamiseksi edelleen suuremman ammatillisen ja maantieteellisen liikkuvuuden avulla.

Tiedonannossa on seuraavat kolme osaa:

1) ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskevan toimintasuunnitelman osien täytäntöönpanossa tapahtuneen edistymisen kuvaus

2) Euroopan työllisyysstrategiaan ja ”koulutus 2010” -työohjelmaan kohdistuvan vaikutuksen analysoiminen

3) niiden alojen määrittely, joilla edistys on ollut huomattavaa, joilla edistyminen on ollut hidasta ja joilla lisätoimista voisi olla hyötyä.

Liitteessä esitetään joukko tietoja ja taulukoita, joilla havainnollistetaan ammatillisen ja maantieteellisen liikkuvuuden kehittymistä toimintasuunnitelman antamisen jälkeen.

Kuten komission alkuperäisessä toimintasuunnitelmassa hahmoteltiin, toimien toteuttaminen edellyttää useilta osapuolilta vastuullisuutta ja sitoutumista. Tämä koskee jäsenvaltioita, komissiota, muita EU:n toimielimiä, työmarkkinaosapuolia sekä muita toimijoita, minkä myös neuvosto (työllisyys ja sosiaalipolitiikka) totesi ammattitaidosta ja liikkuvuudesta 3. kesäkuuta 2002 antamassaan päätöslauselmassa. Tässä tiedonannossa keskitytään kehitykseen Euroopan tasolla, mutta useat tavoitteista edellyttävät myös kansallisen ja alueellisen tason toimijoiden sitoutumista.

Tiedonannossa käsitellään lähinnä ammatillista ja maantieteellistä liikkuvuutta sekä niihin liittyviä koulutusnäkökohtia. Täydentävyyden varmistamiseksi komissio on samalla 20. tammikuuta 2004 antanut ensimmäisen raportin[4] opiskelijoiden, koulutuksessa olevien, vapaaehtoisten, opettajien ja kouluttajien liikkuvuudesta Euroopan yhteisössä heinäkuussa 2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksen[5] ja Nizzan Eurooppa-neuvoston joulukuussa 2000 hyväksymän liikkuvuutta koskevan toimintasuunnitelman[6] täytäntöönpanosta.

---

4 KOM(2004) 21.

5 EYVL L 215, 9.8.2001, s. 30.

6 Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma, 14. joulukuuta 2000, liikkuvuutta koskevasta toimintasuunnitelmasta (2000/C 371/03), EYVL C 371, 23.12.2000, s. 4.

1. TÄYTÄNTÖÖNPANON EDISTYMINEN

1.1 Institutionaalinen ja poliittinen toimintaympäristö

Toimintasuunnitelma otettiin myönteisesti vastaan muissa EU:n toimielimissä. Maaliskuussa 2002 kokoontuneen Barcelonan Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmissä kehotettiin neuvostoa ryhtymään ehdotettujen toimenpiteiden toteuttamiseen. Lisäksi keväällä maaliskuussa 2003 kokoontunut Brysselin Eurooppa-neuvosto kannusti säilyttämään ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskevan toimintasuunnitelman toteuttamisvauhdin.

Euroopan parlamentti antoi 10. lokakuuta 2002 merkittävän päätöslauselman ammattitaidosta ja liikkuvuudesta, ja alueiden komitea antoi komission toimintasuunnitelmasta lausunnon 20. marraskuuta 2002.

Neuvoston (työllisyys ja sosiaalipolitiikka) 3. kesäkuuta 2002 antamassa ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskevassa päätöslauselmassa kehotetaan komissiota, jäsenvaltioita ja työmarkkinaosapuolia toteuttamaan erilaisia toimenpiteitä. Neuvosto antoi lisäksi marraskuussa 2002 ammatillisen koulutuksen tehostetun yhteistyön edistämistä Euroopassa koskevan päätöslauselman[7], jossa asetetaan avoimuuden, tunnustamisen ja laadun aloilla erilaisia toiminnan painopisteitä, jotka jäsenvaltioiden, ETA-maiden ja ehdokasmaiden ministerit sekä eurooppalaiset työmarkkinaosapuolet hyväksyivät 30. marraskuuta 2002 annetussa ”Kööpenhaminan julistuksessa”[8].

Lisäksi uudessa yleisessä koulutusalan yhteistyösuunnitelmassa (”koulutus 2010” -työohjelma Euroopan koulutusjärjestelmien tulevaisuuden tavoitteista), joka käynnistettiin Tukholmassa maaliskuussa 2001 Lissabonin strategian jatkotoimena ja joka saatiin toimintakuntoon neuvoston ja komission 14. helmikuuta 2002 hyväksymällä koulutusjärjestelmien tavoitteita koskevalla työohjelmalla (”koulutus 2010 -työohjelma”), annetaan suuri painoarvo ammattitaitoon ja liikkuvuuteen liittyville näkökohdille eurooppalaisessa osaamisyhteiskunnassa ja -taloudessa. Nämä aloitteet vahvistivat aiempia oppimistarkoituksiin tapahtuvaa liikkuvuutta koskeneita aloitteita: liikkuvuutta koskeva vuoden 2000 toimintasuunnitelma ja liikkuvuutta koskeva suositus vuodelta 2001, jotka mainittiin edellä.

Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttamista koskevassa komission tiedonannossa[9], jota seurasi heinäkuussa 2002 neuvoston päätöslauselma elinikäisestä oppimisesta[10], kehotettiin kehittämään ja toteuttamaan kansallisia elinikäisen oppimisen strategioita ja esitettiin näiden strategioiden keskeiset osatekijät (perustekijät). Lisäksi asetettiin useita eri painopisteitä Euroopan tason toiminnalle, muun muassa tutkintotodistusten ja ammattipätevyyden tunnustamisen, ohjauksen ja investointien alalla. Kööpenhaminan julistuksen (ks. edellä) seurantatyössä on käsitelty useaa elinikäistä oppimista koskevan tiedonannon ja päätöslauselman keskeistä osatekijää ja keskitytty ammatillisen koulutuksen erityisvaatimuksiin. Komissio antoi lisäksi marraskuussa 2003 tiedonannon ”Koulutus 2010: Lissabonin strategian toteuttamisen edellyttämät kiireelliset uudistukset” omana panoksenaan yhteiseen väliraporttiin, jonka koulutusneuvosto ja komissio

---

7 EYVL C 13 , 18.1.2003, s. 2.

8 Kööpenhaminassa 29.–30. marraskuuta 2002 kokoontuneiden ammatillisesta koulutuksesta vastaavien eurooppalaisten ministerien ja Euroopan komission julistus ammatillisen koulutuksen tehostetusta yhteistyöstä Euroopassa (Vrt. http://europa.eu.int/comm/education/copenhagen/index_en.html).

9 KOM(2001) 678 lopullinen.

10 EYVL C/163/1.

esittävät kevään 2004 Eurooppa-neuvostolle. Tiedonannossa tuodaan esiin, että koulutukseen liittyvä liikkuvuus on yhä edelleen liian vähäistä, ja kehotetaan lisäämään osallistumista huomattavasti vuoteen 2010 mennessä. Lisäksi siinä raportoidaan koulutusjärjestelmien tulevia tavoitteita koskevan vuoden 2002 yksityiskohtaisen työohjelman täytäntöönpanon edistymisestä, Kööpenhaminan prosessista ja elinikäistä oppimista koskevan tiedonannon ja päätöslauselman seurannasta.

Komission sitoumus ottaa ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskeva toimintasuunnitelma huomioon tarkistetussa työllisyysstrategiassa vuosiksi 2003–2010 mainitaan 22. heinäkuuta 2003 tehdyssä neuvoston päätöksessä jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista. Ammatillisen ja alueellisen liikkuvuuden edistäminen tuodaan suuntaviivassa nro 3 esiin yhtenä keinona vastata muutoksiin ja edistää sopeutumiskykyä ja liikkuvuutta työmarkkinoilla. Suuntaviivassa nro 4 puolestaan pyritään edistämään inhimillisen pääoman ja elinikäisen oppimisen kehittämistä. Vaikutusta työllisyysstrategiaan analysoidaan lisää osassa 2.

Talouspolitiikan laajoissa suuntaviivoissa vuosiksi 2003–2005 todetaan lisäksi, että työvoiman liikkuvuuden esteet ja pidäkkeet – niin maantieteelliset kuin ammatillisetkin – haittaavat työmarkkinoiden moitteetonta toimintaa, joten avoimet työpaikat ja niihin saatavilla olevat henkilöstöresurssit on saatava kohtaamaan nykyistä paremmin.

Eurooppalaiset työmarkkinaosapuolet on tärkeää saada suunnitellusti mukaan toimintasuunnitelman täytäntöönpanoon, sillä niillä on monissa toimissa keskeinen asema. Liikkuvuus on yksi niiden kolmesta keskeisestä painopistealueesta (työllisyyden ja laajentumisen ohella), joista ne päättivät marraskuussa 2002 yhteisessä monivuotisessa työohjelmassaan (2003–2005).

Tietoyhteiskunnan mahdollinen panos ammattitaidon, tiedon ja osaamisen kehittämisessä on tunnustettava ja otettava huomioon useissa kaavailluissa toimenpiteissä.

1.2 Erityistavoitteiden saavuttamiseksi toteutetut toimenpiteet

Seuraavassa osassa esitetään yleiskatsaus siitä, miten alkuperäisessä toimintasuunnitelmassa määriteltyjen eri poliittisten tavoitteiden (ammatillisen liikkuvuuden lisääminen ja ammattitaidon kehittäminen, alueellisen liikkuvuuden helpottaminen ja työnsaantimahdollisuuksien avoimuuden ja niihin liittyvän tiedon parantaminen) saavuttamisessa on edistytty, ja siitä, missä määrin määritettyjä 25:tä ensisijaista tavoitetta ja niiden kannalta välttämätöntä toimenpidettä on toteutettu.

1.2.1 Ammatillisen liikkuvuuden lisääminen ja ammattitaidon kehittäminen

1. Koulutusjärjestelmien kyky vastata työmarkkinoiden tarpeisiin

Kaikkien kansalaisten mahdollisuus hankkia keskeiset taidot maksutta on tärkeää työllistyvyyden ja myöhemmin tapahtuvan oppimisen kannalta, ja **perusvalmiuksien** edistämistarpeeseen vastaaminen oli yksi ”koulutus 2010” -työohjelman pääpainopisteistä. Tämän prosessin yhteydessä perustettu perustaitoja käsittelevä työryhmä on muokannut Lissabonin päätelmissä ehdotettua perustaitojen luetteloa. Se on määrittänyt kahdeksan keskeisten taitojen aluetta (tiedot, taidot ja asenteet mukaan luettuina), jotka olisi hankittava oppivelvollisuuskoulutuksen loppuun mennessä (viestiminen omalla äidinkielellä ja vierailla kielillä, matemaattinen osaaminen ja perusosaaminen luonnontieteiden ja tekniikan aloilla, tieto- ja viestintätekniset taidot, oppimistaito, ihmissuhdetaidot ja kyky tulla toimeen

yhteiskunnassa, yrittäjyys ja kulttuuritietoisuus). Näitä taitoja suositellaan lisäksi sellaisten henkilöiden täydentävän koulutuksen puitteiksi, joiden on täydennettävä, ylläpidettävä tai päivitettävä joitakin näistä taidoista elinikäisen oppimisen aikana.

Tieto- ja viestintäteknisiä taitoja käsitellään myös muissa edellä mainitun prosessin yhteydessä perustetuissa työryhmissä (tieto- ja viestintätekniset taidot koulutuksessa, opettajien ja kouluttajien koulutus).

***e*Learning**-ohjelma (jonka odotettavissa oleva talousarvio on 44 miljoonaa euroa), jossa paneudutaan digitaaliseen lukutaitoon ja kaikkien kansalaisten mahdollisuuteen hankkia keskeisiä taitoja, tulee voimaan 1. tammikuuta 2004.

2. Nuorten kiinnostuksen lisääminen matematiikkaa, luonnontieteitä ja tekniikkaa kohtaan

Tämä painopiste on tarpeen teollisuuden, tehdasteollisuuden sekä tieto- ja viestintätekniikan alojen ammattitaitovajeen torjumiseksi; nuorten saamista kiinnostumaan **matematiikasta, luonnontieteistä ja tekniikasta** ja tämän vaikutusta opettajien koulutukseen ja asianmukaisten oppimisympäristöjen luomiseen on käsitelty ”koulutus 2010” -työohjelman yhteydessä perustetussa matematiikkaa, luonnontieteitä ja tekniikkaa ja elinikäistä ohjausta käsittelevässä työryhmässä (ks. edellä kohta 1).

Neuvosto hyväksyi 5. toukokuuta 2003 viisi konkreettista eurooppalaista vertailuarvoa Euroopan koulutusjärjestelmien kohentamiseksi vuoteen 2010 mennessä. Yksi niistä koskee matematiikan, luonnontieteiden ja tekniikan alan tutkintojen kokonaismäärän lisäämistä Euroopan unionissa vähintään 15 prosentilla vuoteen 2010 mennessä siten, että samalla korjataan sukupuolten epätasapainoa.

Työmarkkinaosapuolet kannustavat nuoria kiinnostumaan luonnontieteistä ja tekniikasta ammattitaitoisten työntekijöiden puutteen korjaamiseksi. Ne ovat tätä varten antaneet yhteisjulistuksen ja järjestäneet tietoisuutta lisäävän kampanjan, joka on osa ammattitaidon ja pätevyyden elinikäistä kehittämistä koskevia yhteisiä toimintapuitteita (ks. jäljempänä kohta 4).

Tutkimussektorilla on suuri merkitys kannustettaessa nuoria kiinnostumaan luonnontieteistä ja tekniikasta. Barcelonan Eurooppa-neuvosto asetti tavoitteeksi, että unionin tutkimus- ja kehitystoimintaan osoitettavaa kokonaisrahoitusta olisi lisättävä siten, että se lähestyisi kolmea prosenttia BKT:stä vuoteen 2010 mennessä; kaksi prosenttia tästä kolmen prosentin tavoitteesta olisi saatava yksityiseltä sektorilta. Lisääntyneet tutkimusinvestoinnit lisäävät myös tutkijoiden kysyntää: tavoitteen saavuttamisen arvioidaan edellyttävän noin 1,2 miljoonan henkilön lisäystä tutkimushenkilöstöön, josta 700 000 tutkijoita. Tämän lisäksi tarvitaan uutta tutkimushenkilöstöä iän myötä työelämästä poistuvien tilalle.[11] Tutkijanurasta on tehtävä houkuttelevampi osaamistalouden ja -yhteiskunnan haasteeseen vastaamiseksi – komissio antoikin tätä silmällä pitäen tiedonantonsa ”Tutkijat eurooppalaisella tutkimusalueella: yksi ammatti, monta uraa”[12]. Tiedonannolla pyrittiin myös helpottamaan eurooppalaisen tutkimusalueen luomista. Tutkijoiden koulutusta voidaan tukea enemmän lisäämällä Marie Curie -apurahojen talousarviota kuudennessa puiteohjelmassa: tutkijoiden koulutusta ja liikkuvuutta tuetaan 1,58 miljardilla eurolla vuosina 2002–2006. Nämä ponnistelut ovat ratkaisevan tärkeitä, koska tutkimuksista ilmenee, että EU:ssa käytetään

---

11 KOM(2003) 226 lopullinen, 30.4.2003 ja SEK(2003) 489 lopullinen, 30.4.2003.

12 KOM(2003) 436 lopullinen, 18.7.2003.

nykyisin vähemmän rahaa tutkimustoimintaan kuin 1990-luvun loppupuoliskolla ja EU:ssa toimivat yritykset näyttävät investoivan enemmän Yhdysvaltoihin kuin EU:hun (5 miljardin euron nettovienti vuonna 2000)[13]. Lisäksi yhä useammat EU-maiden tiedemiehet ovat siirtyneet Yhdysvaltoihin, ja Euroopan ulkopuolisista maista peräisin olevien tutkijoiden on puolestaan hyvin vaikea elää ja työskennellä EU:ssa rajoittavien maahanmuuttokäytäntöjen ja byrokratian vuoksi.[14]

3. Koulutustason nostaminen ja koulunkäyntinsä ilman virallista tutkintoa päättävien määrän vähentäminen

Tämän komission toimintasuunnitelmaan sisältyvän painopistetavoitteen mukaisesti neuvosto hyväksyi toukokuussa 2003 konkreettiset eurooppalaiset vertailuarvot Euroopan koulutusjärjestelmien kohentamiseksi vuoteen 2010 mennessä. **Keskiasteen koulutusta ja koulunkäyntinsä varhain päättäneiden** tilannetta on tarkoitus kohentaa seuraavasti:

- vuoteen 2010 mennessä koulunkäyntinsä varhain päättäneiden osuus saisi olla enintään 10 prosenttia

- vuoteen 2010 mennessä vähintään 85 prosentin EU:n 22-vuotiaista pitäisi olla suorittanut keskiasteen koulutus – tätä vertailuarvoa on tuettu myös työllisyyspolitiikan suuntaviivalla nro 4, joka on annettu perustamissopimuksen 128 artiklan 2 kohdan nojalla

- vuoteen 2010 mennessä heikkolukutaitoisten 15-vuotiaiden suhteellisen osuuden EU:ssa pitäisi olla laskenut vähintään 20 prosenttia verrattuna vuoteen 2000.

4. Koulutuksen, akateemisen maailman ja teollisuuden sekä ammatinvalinnanohjauksen tiiviimmät yhteydet

Jotta opetusta tarjoavat tahot voisivat paremmin vastata oppilaiden ja työmarkkinoiden tarpeisiin, **koulutusalan ja liike-elämän välille olisi luotava paremmat yhteydet**. Leonardo da Vinci -ohjelmalla edistetään tätä prosessia tarjoamalla muun muassa opintokäyntejä ja vierailuja paikan päällä, yhteishankkeita sekä opettajien ja työelämää edustavien johtajien tai työntekijöiden vaihtoja. Tällaisiin liikkuvuusvaihtoihin on jo osallistunut noin 10 000 yritysten henkilöstöhallinnon edustajaa, ammatillisten koulutusohjelmien suunnittelijaa ja hallinnoijaa, kouluttajaa ja ammatillisen neuvonnan ja ohjauksen asiantuntijaa. Vuosittain tuetaan lisäksi noin 200:aa pilottihanketta, joista suuressa osassa on mukana koulutusalan organisaatioita ja yrityksiä. Lisäksi eLearning-aloitteen yhteydessä joukko eLearning-alan merkittäviä yrityksiä perusti eLIG-ryhmän (*e*Learning Industry Group), joka on yhteydessä komissioon ja tarkastelee julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyökumppanuuksia erityisesti korkeakoulujen kanssa.

Mitä tulee koulutusjärjestelmien kykyyn vastata uusien kehittymässä olevien työmarkkinoiden tarpeisiin, Kööpenhaminan julistuksessa ja elinikäistä oppimista koskevan tiedonannon ja päätöslauselman seurantatyössä katsottiin, että myös **tiedotusta, ohjausta ja neuvontaa** on pidettävä painopistealoina. Kansallisen tason ohjausta koskevien toimintalinjojen, järjestelmien ja käytäntöjen vahvistamista vaadittiin ammatillisen ja alueellisen liikkuvuuden edistämiseksi. Elinikäistä ammatinvalinnanohjausta käsittelevä

---

13 ”Key Figures on Science, Technology and Innovation” Euroopan komissio, marraskuu 2003.

14 ”Brain drain – Emigration Flows for Qualified Scientists” MERIT, marraskuu 2003.

komission asiantuntijaryhmä kehittelee elinikäisen ammatinvalinnanohjauspalvelun malleja ammatillisen liikkuvuuden tueksi, laatii elinikäisen oppimisen yhteydessä annettavaan ohjaukseen sovellettavia laatukriteereitä ja valmistelee käsikirjaa päättäjille. Leonardo da Vinci -ohjelmaa koskevan ehdotuspyynnön (2003–2004) painopisteisiin kuuluu uusia ja tulevia ammatteja koskevien uranvalintatietojen parantaminen ja innovatiiviset lähestymistavat kumppanuuteen, jonka avulla työntekijöille tarjotaan uransuunnittelupalveluja työpaikalla; erityisesti palveluja tarjotaan työntekijöille, jotka tarvitsevat uudelleenkoulutusta, sekä ikääntyville työntekijöille.

Työmarkkinaosapuolet ovat korostaneet koulutuksesta ja/tai työllisyydestä vastaavien viranomaisten sekä oppilaitosten, koulujen ja korkeakoulujen välisen yhteistyön merkitystä, sillä tällainen yhteistyö edistää ammattitaitoa ja pätevyyttä koskevien tarpeiden kartoittamista ja ennakoimista. Aiheesta on tehty raportteja ja tutkimuksia useissa maissa. Erityisen kiinnostavia ovat seuraavat aihepiirit: perustaitotarpeiden tai tieto- ja viestintäteknisten taitojen tarpeen määrittely, pienten ja keskisuurten yritysten tukeminen osaamis- ja ammattitaitotarpeiden määrittelyssä, tiettyjen työntekijäryhmien osaamisen kehittäminen heidän työllistettävyytensä pitämiseksi yllä ja kehittämiseksi, yritysten ja organisaatioiden auttaminen perustamaan osaamisen kehittämisstrategioita ja arvioimaan niiden vaikutusta sekä koulutustarjonnan saaminen vastaamaan yritysten ja työmarkkinoiden tarpeita.

Teollisuuden ja koulutusalan neuvoa-antavien elinten verkoston perustamiseen tähtäävät aloitteet ovat kuitenkin viivästyneet talouskasvun viimeaikaisen hidastumisen vuoksi, sillä se on vähentänyt yksityissektorin toimijoiden halukkuutta investoida henkilö- ja taloudellisia resursseja tällaisiin yhteistyöverkostoihin.

5. Koulutusstrategiat, elinikäinen oppiminen ja täydennyskoulutus

Elinikäiseen oppimiseen osallistumisen lisääminen on työllisyys- ja koulutuspolitiikkojen kulmakiviä, mutta työllisyyttä koskevien kansallisten vuoden 2003 toimintasuunnitelmien mukaan **elinikäisen oppimisen** strategiat poikkeavat suuresti toisistaan yhtenäisyytensä ja kattavuutensa puolesta. Itse asiassa EU:n työvoimatutkimus osoittaa, että koulutukseen osallistuvan työssäkäyvän väestön osuus koko EU:n alueella ei kasvanut vuosina 2000–2002 (ks. liitteessä taulukko 7). Paljon on siis vielä tehtävä, ennen kuin saadaan luotua hyvin toimiva elinikäisen oppimisen kulttuuri, joka on yleisesti hyväksytty ja jota myös hyödynnetään laajalti. Lisäksi elinikäistä oppimista koskevien kansallisten strategioiden täytäntöönpanosta annetuista jäsenvaltioiden, Efta-/ETA-maiden, liittymässä olevien maiden ja hakijamaiden raporteista[15] käy ilmi, että vaikka elinikäinen oppiminen koskee koko väestöä, pääpaino on nykyisin peruskoulutuksessa ja työssäkäyvässä väestössä. Raporteissa ei paljonkaan käsitellä elinikäisen oppimisen kulttuurin kehittämistä peruskoulutuksen avulla, mutta kaikki maat korostavat oppimisen esteiden poistamista ja erilaisten syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien ryhmien koulutusmahdollisuuksien lisäämistä ja painottavat, että olisi pikemminkin saatava laatua jo käytettyjen varojen vastineeksi eikä niinkään hankittava uusia varoja. ”Koulutus 2010” -työohjelmaa käsittelevässä komission väliraporttiluonnoksessa todetaan seuraavaa: *”kaikkien jäsenvaltioiden on määriteltävä viimeistään vuonna 2005 tällainen strategia, jolla aktivoidaan kaikki asiaan liittyvät tahot, ja yhtenäinen toimintasuunnitelma, jonka toteutus kattaa kaikki koulutusjärjestelmien ulottuvuudet (viralliset ja epäviralliset)”*. Yksityisen sektorin (yksittäiset ihmiset mukaan luettuina) investointien kasvusta ei tätä nykyä ole paljonkaan merkkejä – tämä koskee erityisesti ammatillista täydennyskoulutusta.

---

15 http://www.europa.eu.int/comm/education/policies/2010/et_2010_en.html

Yksi neuvoston 5. toukokuuta 2003 hyväksymistä **eurooppalaisista vertailuarvoista**, joilla tähdätään Euroopan koulutusjärjestelmien kohentamiseen vuoteen 2010 mennessä, edellyttää, että elinikäiseen oppimiseen osallistuvan työikäisen aikuisväestön (25–64-vuotiaat) osuuden olisi vuoteen 2010 mennessä oltava EU:ssa keskimäärin vähintään 12,5 prosenttia – tätä vertailuarvoa on tuettu myös työllisyyspolitiikan suuntaviivalla nro 4 (ks. Euroopan työllisyysstrategian osa 2).

Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu on tärkeää elinikäisen oppimisen alalla. Ammatilliseen täydennyskoulutukseen (yrityksen ulko- tai sisäpuolella) osallistuvien työntekijöiden prosenttiosuus on kaikissa jäsenvaltioissa suurempi sellaisissa yrityksissä, joissa on tehty sopimus työmarkkinaosapuolten kesken tai työntekijöiden kanssa, kuin yrityksissä, joissa ei ole tehty tällaista sopimusta[16]. Tämä pätee niin naisiin kuin miehiin ja sekä pieniin ja keskisuuriin että suuriin yrityksiin.

Se, miten tärkeää on **hankkia resursseja** ammattitaidon ja pätevyyden elinikäiseen kehittämiseen, näkyy tätä tarkoitusta varten kehitettyjen välineiden moninaisuudessa. Näihin välineisiin kuuluvat yritysten investoinnit osaamisen kehittämiseen (esim. koulutusstrategioiden luominen yrityksissä, investoiminen koulutukseen, mahdollisuus käyttää aikaa opiskeluun), yksilön omat investoinnit (esim. koulutussetelit) ja yhteisesti rahoitettu toiminta (esim. koulutussekit, työmarkkinaosapuolten yhteisrahastot ja Euroopan sosiaalirahaston ohjelmat) sekä verokannustimien luominen tai tehostaminen.

6. Elinikäiseen oppimiseen liittyvät eurooppalaiset palkinnot

Tunnustuksen myöntämiseksi niille työnantajille, jotka ottavat käyttöön innovatiivisia koulutusstrategioita, komissio myönsi 27. maaliskuuta 2003 ensimmäiset **EU:n palkinnot** sellaisille työpaikoille, joiden käytännöt ovat erityisen esimerkillisiä. Palkintojen tavoitteena on tuoda esille ja levittää parhaita käytäntöjä elinikäisen oppimisen, syrjinnän torjunnan ja sukupuolten tasa-arvon alalla, jotka kaikki kolme ovat tärkeä osa EU:n pyrkimystä luoda korkealaatuisia ja korkean suorituskyvyn työpaikkoja. Elinikäistä oppimista työpaikalla koskeva EU:n palkinto myönnettiin suomalaiselle lakitoimistolle, työpaikan monimuotoisuutta koskeva palkinto irlantilaiselle mikroprosessorien valmistajalle ja työpaikan tasa-arvoa koskeva palkinto saksalaiselle lääkeyhtiölle. Lisäksi laadittiin Euroopan unionin sadan huipputyöpaikan luettelo. Kilpailuun ilmoittautui alun perin yli 1 000 erityyppistä hakijaa kaikista EU:n 15 jäsenvaltiosta. Kukin niistä täytti kyselylomakkeen, jossa eriteltiin organisaation toimintatapoja elinikäisen oppimisen, monimuotoisuuden ja tasa-arvon alalla. Lisäksi hakijat teettivät työntekijöidensä keskuudessa kyselytutkimuksen, johon vastasi yli 100 000 työntekijää.

7. Tieto- ja viestintäteknisten sekä sähköisen kaupan taitojen määrittely

Vaihtoehtoisista määritelmistä ja niihin liittyvistä koulutus- ja lisensointimalleista käydään keskustelua muun muassa ”koulutus 2010” -työohjelman puitteissa perustetussa tieto- ja viestintätekniikkaa käsittelevässä työryhmässä. Yhteisesti sovittujen **tieto- ja viestintäteknisten sekä sähköisen kaupan taitojen määrittelyssä** on kuitenkin edistytty odotettua hitaammin. Talouskasvun hidastuminen ja Internet-kuplan puhkeaminen ovat vaikuttaneet poliittiseen ohjelmasuunnitteluun kielteisesti ja vähentäneet teollisuuden halukkuutta osallistua merkittävästi näihin ponnisteluihin. Tiedotusvälineissä keskityttiin

[16] Tiedot Eurostatin ammatillista täydennyskoulutusta koskevasta kyselytutkimuksesta (CVTS2), vertailuvuotena 1999.

vuonna 2003 keskustelemaan lähinnä ulkoistamisesta ulkomaille, vaikka edistyminen ja toiminta riippuu pääasiassa yritysten tarpeista ja strategioista.

8. Tieto- ja viestintäteknisten sekä sähköisen kaupan taitojen valvonta

Komissio perusti syyskuussa 2001 tieto- ja viestintäteknisten taitojen seurantaryhmän, joka muodostuu kaikkien EU:n jäsenvaltioiden ja Norjan edustajista ja jonka tehtävänä on paremmin seurata tällaisten taitojen kysyntää. Ryhmä antoi toukokuussa 2002 tiivistelmäraportin ja lokakuussa 2002 vertailuanalyysiraportin tieto- ja viestintäteknisiä taitoja tukevista kansallisista toimintalinjoista. Komissio perusti 16.–18. lokakuuta 2002 pidetyn eurooppalaisen korkean tason konferenssin (e-Skills summit) ja viestintäteknisiä sekä sähköisen kaupan taitoja koskevien 5. joulukuuta 2002 annettujen neuvoston päätelmien seurauksena maaliskuussa 2003 **sähköisen kaupan taitojen foorumin**[17]. Foorumi kokoaa yhteen kaikki alan merkittävät sidosryhmät (OECD mukaan luettuna) ja pyrkii tarjoamaan avoimen foorumin vuoropuhelun edistämiseksi, konsensuksen löytämiseksi ja yhteisen vision luomiseksi tieto- ja viestintäteknisiin sekä sähköisen kaupan taitoihin liittyvistä keskeisistä haasteista, joita ovat esimerkiksi puutteiden ja epätasapainotilojen mittaaminen sekä poliittisen tason toimet. Foorumin toimeksiannon keskeisenä elementtinä on sopia tieto- ja viestintätekniikan alan ammattilaisten ja käyttäjien taitojen sekä sähköisen kaupan taitojen yhteisistä määritelmistä, joista foorumin odotetaan antavan ehdotuksen vuoden 2004 alkupuolella. Lisäksi vuonna 2004 käynnistetään tutkimus ulkomaille tapahtuvan ulkoistamisen vaikutuksista tieto- ja viestintäteknisten palvelujen alalla. Foorumi toimittaa raporttinsa komissiolle kesäkuussa 2004, ja 14.–15. kesäkuuta 2004 järjestetään myös suuri konferenssi – eurooppalaista sähköisen kaupan taitojen foorumia käsittelevä konferenssi – yhteistyössä Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskuksen kanssa. Myös teollisuus ja työmarkkinaosapuolet osallistuvat konferenssin järjestämiseen.

9. Epävirallisen ja virallisen oppimisen määrittely, arviointi ja tunnustaminen

Jotta voitaisiin vähentää esteitä muualla tapahtuneen oppimisen tunnustamiseksi, Kööpenhaminan prosessin yhteydessä on kehitetty luonnos **epävirallisen oppimisen validointia** koskevista yhteisistä eurooppalaisista periaatteista. Tavoitteena on varmistaa, että eri maissa ja eri tasoilla käytetyt toimintamallit sopisivat paremmin yhteen. Ensimmäiset periaatteet esitetään keväällä 2004. Lisäksi ollaan toteuttamassa (2003/2004) epävirallisen ja arkioppimisen validointimenetelmiä koskeva eurooppalainen kartoitus kokemusten vaihdon ja keskinäisen oppimisen tueksi. Jotkin maat ovat alkaneet luoda järjestelmiä epävirallisen ja arkioppimisen validointia varten osana toimia, joilla poistetaan myöhempää oppimista haittaavia esteitä. **Työmarkkinaosapuolet** ovat ilmaisseet halukkuutensa rakentaa siltoja virallisten koulutusjärjestelmien ja työmaailman välille, sillä työmarkkinoilla on olennainen merkitys epävirallisen ja arkioppimisen kautta saatavien taitojen hankinnassa.

10. Tutkintojen avoimuus ja siirrettävyys

Tämä painopiste on olennaisen tärkeä helpotettaessa liikkuvuutta alojen sisällä ja välillä. Komission 17. joulukuuta 2003 antama ehdotus neuvoston ja Euroopan parlamentin päätökseksi **Europass**-todistukseen liittyvistä selkeyttävistä puitteista on tältä osin merkittävä. Se on samalla Kööpenhaminan prosessin ensimmäinen konkreettinen tuotos. Europass-todistus on koordinoitu asiakirjasalkku, joka liittyy eurooppalaiseen ansioluetteloon.

---

[17] Eurooppalainen sähköisen kaupan taitojen foorumi Europa-palvelimella: http://europa.eu.int/comm/enterprise/ict/policy/ict-skills.htm ja eurooppalaisen sähköisen kaupan taitojen foorumin hakuympäristö: http://cedefop.communityzero.com/esf.

Todistuksen tukena on Internet-pohjainen tietojärjestelmä, ja tämä asiakirjasalkku sisältää olemassa olevat asiakirjat (tutkintojen ja todistusten liitteet, eurooppalaisen kielisalkun[18] ja Mobilipassin, joka korvaa aiemmin Europass-nimellä tunnetun koulutustodistuksen). Kansalaisten ja työnantajien on tällöin helpompi tutustua asiakirjoihin, ja niiden vaikutus ja näkyvyys lisääntyy. Siihen voidaan sisällyttää myös uusia selkeyttä lisääviä asiakirjoja. Koska tavoitteena on pyrkiä koordinaation parantamiseen ja toiminnan järkiperäistämiseen, kussakin maassa yksi yksittäinen elin koordinoi täytäntöönpanoa, myös asiaan liittyvien eurooppalaisten verkostojen ja palvelujen toimintaa. Europass-todistuksesta saa lisäksi tietoa eurooppalaisesta ammatillisen liikkuvuuden portaalista.

Avoimuuden ja keskinäisen luottamuksen lisääminen ammatillisen koulutuksen järjestelmien sisällä ja välillä riippuu suuressa määrin **ammatillisen koulutuksen laadusta**. Kööpenhaminan prosessin osana laadittavat laadunvarmistuksen yhteiset puitteet tarjoavat päättäjille sekä järjestelmätason toimijoille ja koulutuksen tarjoajille eurooppalaisen vertailukohdan, sillä ne pohjautuvat tärkeimpien nykyisten laadunvarmistusmallien keskeisiin periaatteisiin.

Elinikäistä ammatinvalinnanohjausta käsittelevän komission asiantuntijaryhmän johdolla käynnistyy vuonna 2003 tutkimus niistä olemassa olevista eurooppalaisista **tieto- ja neuvonta**verkostoista, jotka toimivat yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen sekä työskentelyyn liittyvän maantieteellisen liikkuvuuden hyväksi. Tutkimus liittyy Europass-päätöksen täytäntöönpanon valmisteluun, ja siinä on tarkoitus määritellä yhteiset ja täydentävät alat ja edistää synergiaa verkostojen kesken.

Ammatillisen koulutuksen **opintosuoritusten siirtämistä** käsittelevä tekninen työryhmä antoi marraskuussa 2003 tilanneraportin, jossa todetaan, että ammatillisen koulutuksen eurooppalaisen opintosuoritusten siirtojärjestelmän (ECVET) olisi pyrittävä edistämään avoimuutta, vertailukelpoisuutta, siirrettävyyttä ja ammattipätevyyksien ja/tai tutkintojen tunnustamista eri maiden ja tasojen välillä kehittämällä yhteiset vertailutasot ja ottamalla huomioon korkeakoulutuksen alalta saatu relevantti kokemus. Korkeakoulut käyttävät nykyään laajalti opintosuoritusten ja arvosanojen eurooppalaista siirtojärjestelmää (ECTS) opiskelijoiden liikkuvuuden helpottamiseksi. Laitokset käyttävät järjestelmää myös omana avoimuutta edistävänä välineenään, ja se ollaan nyt sisällyttämässä useiden jäsenvaltioiden lainsäädäntöön. Berliinissä vastikään pidetyssä ministerikokouksessa kannustettiin – Bolognan prosessin puitteissa – pyrkimään kohti tavoitetta, että ECTS:stä saataisiin ei pelkkä opintosuoritusten siirto- vaan myös kertymisjärjestelmä.

Kööpenhaminan julistuksessa käsitellään myös eri **alojen** roolia ammatillisen koulutuksen edistämisessä, sillä alat ovat erityisen tärkeitä kehitettäessä eurooppalaisia ja kansainvälisiä ratkaisuja ammatillisen koulutuksen alalla, esimerkiksi sovittaessa yhteisistä tutkintovaatimuksista ja koulutusmoduuleista. Yhteistyössä ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskuksen (Cedefop) kanssa on käynnistetty aloitteiden kartoitus, jonka on määrä tuottaa tietokanta. Tietokannan on tarkoitus palvella useiden koulutuksen kehittämisessä ja tarjoamisessa toimivien eri tahojen tarpeita, lisätä aloitteiden näkyvyyttä alakohtaisella tasolla ja edesauttaa keskinäistä oppimista. Lisäksi Leonardo da Vinci -ohjelmalla tuetaan järjestelmällisesti aloitteita eri aloilla.

[18] Euroopan neuvosto kehittämä.

11. Osaamispääomaan investoiminen muita heikommassa asemassa olevilla alueilla

Euroopan sosiaalirahaston päätehtäviin kuuluu edistää tehokasta ja kustannuksiinsa nähden edullista investoimista **osaamispääomaan**. Nykyisellä ohjelmakaudella noin 62 prosenttia kaikista ESR:n menoista on varattu työllistettävyystoimiin, joiden on ensi sijassa tarkoitus edistää työvoiman ammattitaitoa ja osaamista (ammatillisen liikkuvuuden kannalta keskeiset taidot). Samalla noin 20 prosenttia resursseista käytetään elinikäiseen oppimiseen liittyviin toimenpiteisiin. Lisäksi Euroopan investointipankin toiminnasta 8 prosenttia on nykyisin osaamispääoman kehittämiseen myönnettäviä lainoja.

Tarve torjua alueellisia eroja jäsenvaltioissa osaamispääoman kehittämisessä näkyy selkeästi ESR:n menoissa – noin 51 prosenttia ESR:n menoista käytetään tavoite 1 -alueilla (eli kehityksestä jälkeen jääneillä alueilla). Seuraavaksi eniten avustuksia myönnetään tavoite 3 -alueille (yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen ja työllisyyden tukeminen kaikkialla EU:ssa).

ESR:n väliarviointi vuosina 2003 ja 2004 tarjoaa tilaisuuden tarkastella ESR:n tukea Euroopan työllisyysstrategialle ja vahvistaa toimia osaamispääomaan tehtävien investointien tukemiseksi ja edistämiseksi Lissabonin strategian tavoitteiden mukaisesti. Syksyllä 2003 järjestettiin tätä varten useita kansallisia ESR:n seminaareja, joissa keskusteltiin ESR:n toiminnan mahdollisesta muuttumisesta jäsenvaltioissa, jotta toiminta saataisiin mukautettua Euroopan työllisyysstrategian tarkistettuihin suuntaviivoihin. Tammikuussa 2004 järjestetään eurooppalainen seminaari näiden kansallisten seminaarien päätelmien kokoamiseksi yhteen ja sen arvioimiseksi, millainen vaikutus niillä on tulevaisuuteen. Toimintaan kuuluu sekä nykyisiä jäsenvaltioita koskevien ESR:n ohjelmien tarkistaminen että sen arvioiminen, miten osaamispääoman kehittäminen on sisällytetty uusia jäsenvaltioita koskevien ohjelmien painopisteisiin ajanjaksosta 2004–2006 lähtien.

Koska useimmat uusien jäsenvaltioiden alueista kuuluvat tavoite 1 -ryhmään, näillä alueilla on fyysiseen pääomaan investoimisen lisäksi aivan yhtä tärkeää investoida osaamispääomaan. Tämä seikka tunnustetaan ja otetaan huomioon liittymässä olevien maiden toimittamissa ohjelma-asiakirjaehdotuksissa. ESR osallistuu kaiken kaikkiaan 25 ohjelmaan – 12:een tavoite 1 -alueilla, kolmeen tavoite 3 -alueilla ja kymmeneen Equal/ESR-aloitteeseen (joilla on määrä torjua työhön liittyvää syrjintää ja epätasa-arvoa). Osaamispääoman kehittäminen on kaikissa näissä ohjelmissa katsottu erittäin tärkeäksi.

Maaseudun tietoyhteiskunnan alalla toteutetuilla komission toimilla raivataan tietä kaikkien kansalaisten (myös epäsuotuisilla alueilla asuvien) täysipainoiseen osallistumiseen osaamistalouteen. Komission tällä alalla johtaman tutkimustoiminnan lisäksi toteutetaan moninaisia alueellisia ja rakenteellisia toimia; tätä kerrannaisvaikutusta voitaisiin vahvistaa.

1.2.2 Maantieteellisen liikkuvuuden helpottaminen

12. Työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvien säännösten soveltaminen

Jäljellä olevat liikkuvuuden hallinnolliset ja oikeudelliset esteet on poistettava. Komissio antoi tämän vuoksi 11. joulukuuta 2002 tiedonannon ”**Työntekijöiden vapaan liikkuvuuden** mukanaan tuomat edut ja mahdollisuudet”[19]. Tiedonannossa annetaan tietoa työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvistä tärkeimmistä lainsäädännöllisistä näkökohdista ja annetaan

[19] KOM(2002) 694 lopullinen.

jäsenvaltioille ja työnantajille suuntaviivat niiden pannessa täytäntöön tällä alalla annettua yhteisön lainsäädäntöä. Tästä kävi ilmi, että EU:n kansalaiset kohtaavat yhä edelleen lukuisia oikeudellisia esteitä hakiessaan töitä toisesta jäsenvaltiosta ja siellä työskennellessään. Komissio antaa asiasta edelleen tietoa ja seuraa tiiviisti sitä, miten jäsenvaltiot noudattavat työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta annettuja yhteisön sääntöjä; jäsenvaltioita vastaan on tämän vuoksi vireillä useita jäsenyysvelvoitteiden laiminlyöntiä koskevia menettelyitä.

Komissio antoi 5. maaliskuuta 2003 toisen komission kertomuksen direktiivien 90/364, 90/365 ja 93/96 soveltamisesta – nämä direktiivit käsittelevät niiden henkilöiden vapaata liikkuvuutta, jotka eivät ole työssä vastaanottavassa jäsenvaltiossa[20]. Kertomuksessa arvosteltiin sitä, että eläkeläisten, opiskelijoiden ja muiden työvoiman ulkopuolella olevien kansalaisten oleskeluoikeuden tiellä on edelleen esteitä, ja viitattiin komission käynnistämiin tärkeimpiin jäsenyysvelvoitteiden laiminlyöntiä koskeviin menettelyihin. Kertomuksessa mainittiin lisäksi yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä tapahtunut tärkein kehitys – oikeuskäytännössä tulkitaan unionin kansalaisuuden käsitettä lähtökohtana käyttäen näillä direktiiveillä säädettyjä edellytyksiä joustavammalla tavalla. Kertomuksessa mainitaan myös Nizzassa 7. joulukuuta 2000 hyväksytyn Euroopan unionin perusoikeuskirjan antamisen merkitys. Perusoikeuskirja on näet olennaisen tärkeä vapaata liikkuvuutta koskevien sääntöjen kannalta, koska siinä kodifioidaan perusoikeudet ja lisätään voimakkaasti niiden näkyvyyttä.

Neuvosto pääsi 22. syyskuuta 2003 poliittiseen yhteisymmärrykseen toukokuussa 2001 annetusta ja huhtikuussa 2003 muutetusta direktiiviehdotuksesta unionin kansalaisten oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti unionin alueella[21]. Ehdotuksella laaditaan uudelleen ja yksinkertaistetaan erilaisia yhteisön nykyisiä säädöksiä, jotka käsittelevät työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien, opiskelijoiden, eläkeläisten ja muiden työvoiman ulkopuolella olevien ihmisten **oleskeluoikeutta**. Ehdotuksessa säädetään lisäksi, että unionin kansalaiset saavat pysyvän oleskeluoikeuden vastaanottavassa jäsenvaltiossa viiden vuoden oleskelun jälkeen. Ehdotus on määrä antaa lopullisesti vuonna 2004.

Neuvosto pääsi 6. kesäkuuta 2003 poliittiseen yhteisymmärrykseen myös sellaisesta direktiiviehdotuksesta, joka koskee unionissa pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemaa[22]. Tällä direktiiviehdotuksella parannetaan myös **kolmansien maiden kansalaisten liikkuvuutta**. Kun viisi vuotta laillista oleskelua jossakin jäsenvaltiossa on täyttynyt ja edellyttäen, että muut pitkään oleskelleen henkilön asemaa koskevat edellytykset täyttyvät, ehdotuksella myönnetään unionissa pitkään oleskelleelle kolmannen maan kansalaiselle tietyt yhtenäiset oikeudet, jotka ovat mahdollisimman samanlaiset kuin EU:n kansalaisten oikeudet, sekä oikeus muuttaa ja asettua asumaan toiseen jäsenvaltioon työn, opiskelun tai muun syyn vuoksi. Tämän liikkuvuuden edellytyksiä helpotetaan samalla tavoin kuin EU:n kansalaisten osalta. Ehdotus on määrä antaa lopullisesti ennen vuoden 2004 päättymistä.

13. Sosiaaliturvan yhteensovittamisen uudenaikaistaminen ja yksinkertaistaminen ja EU:n laajuisen sairaanhoitokortin käyttöönotto

Sosiaaliturvaoikeuksien EU:n laajuisen siirrettävyyden parantaminen on toteutettu edistymällä sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan asetuksen (ETY) N:o 1408/71 uudistamisessa ja yksinkertaistamisessa. Euroopan parlamentti antoi raporttinsa

---

20 KOM(2003) 101 lopullinen.
21 KOM(2003) 199 lopullinen.
22 KOM(2001) 127 lopullinen.

(Lambert-raportti) 3. syyskuuta 2003. Neuvosto pääsi 1. joulukuuta 2003 poliittiseen yhteisymmärrykseen ehdotuksen tekstistä, liitteitä lukuun ottamatta. Uusi asetus on määrä antaa lopullisesti keväällä 2004; uusi asetus tulee voimaan kuitenkin vasta sen täytäntöönpanoasetuksen antamisen jälkeen. Asetuksen (EY) N:o 859/2003 antaminen on tärkeää edistettäessä kolmansien maiden kansalaisten integroimista, koska sillä laajennetaan asetuksen (ETY) N:o 1408/71 säännökset koskemaan unionissa laillisesti oleskelevia kolmansien maiden kansalaisia. Tämä asetus tuli voimaan 1. kesäkuuta 2003.

Eurooppalaisen sairaanhoitokortin alalla komissio antoi 17. helmikuuta 2003 tiedonannon[23], jossa se esittelee suunnitelmat kortin asteittaiselle käyttöönotolle. Kortti korvaa lomakkeet, joita nykyisin tarvitaan toisessa jäsenvaltiossa väliaikaisen oleskelun aikana annettavaa hoitoa varten. Vuoden 2003 keväällä kokoontuneen Eurooppa-neuvoston antaman toimeksiannon mukaisesti päätökset, jotka mahdollistavat kortin käytön käynnistämisen 1. kesäkuuta 2004, tehtiin ennen kesää 2003. Komissio esitti samalla ehdotuksen asetuksen (ETY) N:o 1408/71 muuttamisesta – ehdotuksessa annetaan kaikille potilasryhmille (työntekijät, työkomennukselle lähetetyt työntekijät, eläkeläiset, opiskelijat jne.) samat oikeudet saada ”terveyden kannalta välttämätöntä hoitoa”. Ehdotuksen tavoitteena on lisäksi yksinkertaistaa menettelyjä kansalaisten kannalta. Neuvosto pääsi tästä tekstistä nopeasti yhteisymmärrykseen 20. lokakuuta 2003; ehdotus on määrä antaa virallisesti keväällä 2004. Seuraavana vaiheena komissio käynnistää keskustelun älykortin mahdollisesta käyttöönotosta – tämä kortti saattaa tarjota muitakin terveydenhuoltoon liittyviä toimintoja.

14. Lisäeläkkeiden siirrettävyys

Työeläkeoikeuksien siirrettävyyden lisäämistä on käsitelty komission työmarkkinaosapuolien kanssa järjestämässä kuulemismenettelyssä, joka käynnistettiin kesäkuussa 2002 tavoitteena edistää lainsäädäntö- tai muita toimia (työehtosopimukset, direktiivi, suositus, käytännesäännöt, suuntaviivat jne.). Toisen vaiheen kuuleminen käynnistettiin 12. syyskuuta 2003. Kuulemisessa suositeltiin, että työmarkkinaosapuolten olisi toteutettava toimia eläkeoikeuksien hankkimista koskevien esteiden poistamiseksi (vähimmäisikävaatimukset, odotusajat ja erityiskarenssi), hankittujen eläkeoikeuksien säilyttämisen parantamiseksi (suojaamalla niitä inflaation vaikutukselta) ja eläkeoikeuksien järjestelmästä toiseen siirtämisen helpottamiseksi. Nämä ehdotukset perustuvat laajalti lisäeläkkeiden alalla toimivan komitean[24] (ns. eläkefoorumi) työskentelyyn.

Mitä tulee rajat ylittävää työeläketarjontaa koskevien **veroesteiden poistamiseen**[25], komissio päätti pyytää jäsenvaltioita poistamaan kaikki kansalliset verosäännöt, jotka syrjimällä muissa EU-maissa perustettuja työeläkelaitoksia rikkovat työntekijöiden ja pääoman vapaata liikkuvuutta koskevia perustamissopimuksen määräyksiä sekä vapautta tarjota palveluita työeläkkeiden alalla Tämä koskee sekä eläkemaksujen suorittamista valtioiden rajojen yli eläkejärjestelmiin (välttämätöntä rajat ylittävän jäsenyyden kannalta) että kertyneiden eläkeoikeuksien siirtämistä rajojen yli. Komissio tarkastelee parhaillaan asiaan liittyviä kansallisia sääntöjä ja ryhtyy tarvittaviin toimiin, jotta varmistetaan niiden olevan perustamissopimuksen mukaiset. Eri jäsenvaltioita vastaan on jo aloitettu kahdeksan

---

23 KOM(2003) 73 lopullinen.

24 Perustettiin komission päätöksellä K(2001) 1775, 9. heinäkuuta 2001, lisäeläkkeitä käsittelevän komitean perustamisesta.

25 Asiaa käsiteltiin komission neuvostolle, Euroopan parlamentille ja talous- ja sosiaalikomitealle 19. huhtikuuta 2001 antamassa tiedonannossa ”Rajat ylittävää työeläketarjontaa koskevien veroesteiden poistaminen” (KOM(2001) 214).

jäsenyysvelvoitteiden laiminlyömisestä johtuvaa menettelyä.[26] Vastikään annettu ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavia laitoksia koskeva direktiivi[27], jonka on määrä taata ammatillisia lisäeläkkeitä koskevien palvelujen vapaa tarjonta kaikkialla Euroopassa sekä pääoman vapaa liikkuvuus tällä alalla, antaa lisäksi yleiseurooppalaisille yritysryhmille mahdollisuuden perustaa yleiseurooppalaisia eläkerahastoja, jotka saattavat helpottaa työvoiman liikkuvuutta kyseisen ryhmän sisällä.

Komissio seurasi, miten jäsenvaltiot panevat täytäntöön yhteisön alueella liikkuvien palkattujen työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien **lisäeläkeoikeuksien** suojaamisesta annettua direktiiviä 98/49/EY, joka on ensimmäinen askel kohti lisäeläkeoikeuksien vapaata liikkuvuutta haittaavien esteiden poistamista. Komissio esittää vuoden 2004 loppuun mennessä direktiivin täytäntöönpanoa koskevan raportin niiden vastausten perusteella, joita jäsenvaltiot antavat komission niille vuoden 2004 alkuun mennessä toimittamaan kyselylomakkeeseen.

15. Parempi ammattien tunnustamisjärjestelmä säännellyille ammateille

Komissio esitti maaliskuussa 2002 ehdotuksia säänneltyjen ammattien **ammattipätevyyden tunnustamista** haittaavien lainsäädännöllisten ja hallinnollisten esteiden vähentämiseksi ja kehotti neuvostoa ja Euroopan parlamenttia antamaan ammattipätevyyden tunnustamista koskevan direktiivin vuonna 2003, jotta se voisi tulla voimaan vuoteen 2005 mennessä. Maaliskuussa 2003 kokoontunut Eurooppa-neuvosto korosti, että tästä direktiivistä olisi päästävä poliittiseen yhteisymmärrykseen vuoden 2003 loppuun mennessä. Edistyminen Euroopan parlamentissa on kuitenkin ollut hidasta.

16. Palveluiden sisämarkkinoiden vahvistaminen

Komissio antoi joulukuussa 2003 direktiiviehdotuksen, jolla on määrä vähentää **palvelujen vapaaseen tarjoamiseen** ja **sijoittautumisvapauteen** kohdistuvia esteitä. Ehdotuksella pyritään luomaan selkeät ja tasapuoliset säädöspuitteet, joilla yksinkertaistetaan sijoittautumista ja palveluiden tarjoamista valtioiden rajojen yli koskevia edellytyksiä. Ehdotus julkistettiin komission sisämarkkinastrategiassa[28], ja se on Euroopan parlamentin ja neuvoston ilmaisemien suuntaviivojen linjoilla.

17. Palkkamekanismeihin, veroetuuksiin ja asumiseen liittyvien maantieteellisen liikkuvuuden esteiden poistaminen

Mahdollisesta edistymisestä tällä alalla on vain vähän tietoa. Esimerkiksi **asunto**markkinoiden toiminnan jäykkyys on edelleen sisäistä maantieteellistä liikkuvuutta hidastava ongelma joissakin jäsenvaltioissa. Vuosia 2002 ja 2003 koskevissa talouspolitiikan laajoissa suuntaviivoissa käsitellään tätä aihetta ja paneudutaan erityisiin tietyille jäsenvaltioille suunnattuihin suosituksiin. Vuotta 2002 koskevien suuntaviivojen täytäntöönpanoraportin mukaan kysymykseen ei kuitenkaan ole kansallisella tasolla kiinnitetty erityistä huomiota, vaikka talouspolitiikan laajoissa suuntaviivoissa vuosiksi 2003–

---

[26] Ks. 5. helmikuuta 2003 annettu lehdistötiedote IP/03/179, 9. heinäkuuta 2003 annettu lehdistötiedote IP/03/965 ja 17. joulukuuta 2003 annettu lehdistötiedote IP/03/1756 seuraavalla sivustolla http://europa.eu.int/rapid/start/cgi/guesten.ksh. Kyseiset maat ovat Tanska, Belgia, Espanja, Ranska, Irlanti, Italia, Portugali ja Yhdistynyt kuningaskunta.

[27] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/41/EY ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toiminnasta ja valvonnasta, 3. kesäkuuta 2003.

[28] Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle ”Sisämarkkinastrategia – Vuosien 2003–2006 painopisteet”, KOM(2003) 238(01).

2005[29] toistetaan, että jäsenvaltioiden olisi poistettava asuntomarkkinoihin liittyvät liikkuvuuden esteet maantieteellisen ja ammatillisen liikkuvuuden helpottamiseksi. Samoissa suuntaviivoissa vaaditaan lisäksi, että olisi varmistettava, että **palkkaneuvottelu**järjestelmät antavat palkkojen vastata tuottavuutta, kun otetaan huomioon erot ammattitaidossa ja paikalliset työmarkkinaolot.

18. Kielitaito ja eri kulttuureita koskevat valmiudet

Kielitaitoa ei Euroopassa voi erottaa liikkuvuudesta. Tavoitetta, että kaikki oppilaat oppisivat ainakin kahta eurooppalaista kieltä oman äidinkielensä lisäksi, edistetään komission 24. heinäkuuta 2003 hyväksymän kieliä koskevan toimintaohjelman[30] puitteissa. Toimintaohjelman taustalla ovat Euroopan kielten teemavuosi 2001, **kieltenoppimisen** edistämisestä ja kielellisestä monimuotoisuudesta 13. päivänä joulukuuta 2001 annettu Euroopan parlamentin päätöslauselma ja koulutusneuvoston 14. helmikuuta 2002 esittämä kehotus, että jäsenvaltiot toteuttaisivat konkreettisia toimia ja komissio laatisi ehdotuksia.

Kieliä koskevassa toimintaohjelmassa esitetään toiminnan puitteet ja tärkeimmät poliittiset tavoitteet kolmella laajalla alalla: elinikäisen kieltenoppimisen etujen ulottaminen kaikkiin kansalaisiin, kieltenopetuksen parantaminen sekä kielimyönteisen ympäristön luominen. Toimintaohjelma sisältää konkreettisia ehdotuksia toimiksi, joita voitaisiin toteuttaa Euroopan tasolla paikallisten, alueellisten ja kansallisten viranomaisten toteuttamien toimien tueksi. Toimissa käytetään nykyisten yhteisön ohjelmien ja toimien perusteella käytettävissä olevia resursseja. Useissa toimissa käsitellään sekä kieltenoppijoiden että kieltenopettajien liikkuvuuden lisäämistä. Ehdotetut toimet voivat yhdessä jäsenvaltioiden toteuttamien toimien kanssa merkittävästi edistää kieltenopetusta ja kielellistä monimuotoisuutta. Komissio aikoo vuonna 2007 tarkastella kaikilla tasoilla toteutettua toimintaa ja raportoida asiasta Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

19. Opiskelun lisääminen rajojen yli muissa jäsenvaltioissa

Koulutustarkoituksiin tapahtuvan liikkuvuuden lisääminen on olennainen osa ”koulutus 2010” -työohjelmaa. Komission perustama liikkuvuusryhmä, jonka tehtävänä on edistää liikkuvuuteen liittyviä näkökohtia tässä prosessissa, esitti ensimmäiset toimintasuosituksensa. Niissä keskitytään kolmeen tärkeimpään näkökohtaan: mahdollisuus osallistua liikkuvuuteen, liikkuvuuden laatu, Euroopan avaaminen muulle maailmalle (liikkuvuus EU:sta ja EU:hun). Suositukset sisältävät seuraavanlaisia ehdotuksia: a) eurooppalaisen liikkuvuuden vahvistaminen (erityisesti ammatillisen koulutuksen alalla, koska liikkuvuus on tällä alalla vähäisempää kuin korkea-asteen koulutuksessa); b) pyrkiminen konkreettisin toimin varmistamaan, että muita heikommassa asemassa olevat henkilöt voivat osallistua EU:n sisäiseen liikkuvuuteen; c) Euroopan tason ”laatusopimuksen” kehittäminen liikkuvuustoimia varten; d) Euroopassa annettavan koulutuksen houkuttelevuuden lisääminen kehittämällä eurooppalainen markkinointistrategia, jolla tuetaan ja täydennetään jäsenvaltioiden ponnisteluja markkinoida koulutusjärjestelmäänsä (nykyisin lähinnä korkeakoulujärjestelmäänsä) muualla maailmassa.

Nämä suositukset on otettu huomioon liikkuvuutta koskevan suosituksen ja opiskelijoiden, koulutuksessa olevien, vapaaehtoisten, opettajien ja kouluttajien liikkuvuutta yhteisössä

[29] KOM(2003) 170 lopullinen.
[30] KOM(2003) 449 lopullinen.

koskevan toimintasuunnitelman seurantaa koskevassa raportissa[31], jota valmistellaan rinnan tämän tiedonannon kanssa.

Koulutustarkoituksiin tapahtuvan liikkuvuuden lisääminen ja parantaminen on poliittisena ja strategisena painopisteenä **yleissivistävää koulutusta, ammatillista koulutusta ja nuorisoa koskevien EU:n ohjelmien kehittämisessä tulevaisuudessa** vuoden 2006 jälkeiseksi ajaksi (kun nykyiset ohjelmat päättyvät). Euroopan parlamentille ja neuvostolle on tarkoitus alkuvuoteen 2004 mennessä esittää ehdotus uusista ohjelmista vuosiksi 2007–2013.

Yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen alalla toteutettujen toimenpiteiden lisäksi **tutkijoiden liikkuvuutta** käsiteltiin komission tiedonannon ”Eurooppalaisen tutkimusalueen liikkuvuusstrategia”[32] täytäntöönpanon yhteydessä. Edistystä on tapahtunut seuraavasti: tutkijoiden liikkuvuutta käsittelevä portaali[33] on toiminut sähköisesti heinäkuusta 2003 lähtien, ja tutkijoiden liikkuvuuskeskusten eurooppalainen verkosto (ERA-MORE) käynnistetään alkuvuodesta 2004. Vuoden 2004 alussa annetaan direktiiviehdotus ja toimintasuunnitelma unionin ulkopuolisten maiden tutkijoiden maahantulosta ja oleskelusta, jotta helpotettaisiin unionin ulkopuolisten maiden tutkijoiden pääsyä unionin alueelle ja liikkuvuutta. Tutkijoiden liikkuvuutta käsitellään lisäksi tiedonannossa ”Tutkijat eurooppalaisella tutkimusalueella: yksi ammatti, monta uraa”[34].

20. Sääntelemättömien ammattien tutkintojen ja ammattipätevyyden tunnustaminen

Sekä ammatillisen että alueellisen liikkuvuuden edistämistä elinikäistä oppimista silmällä pitäen tarkastellaan tutkintojen ja ammattipätevyyden avoimuutta, siirrettävyyttä ja tunnustamista koskevien toimien yhteydessä, mihin kuuluu myös laadunvarmistuksen kehittäminen ammatillisen koulutuksen alalla – sehän on osa Kööpenhaminan prosessia. Sääntelemättömien ammattien tutkintojen ja ammattipätevyyden tunnustamista käsitellään tämän vuoksi edellä kohdassa 10.

21. Työehtosopimuksissa oleviin tutkintovaatimuksiin liittyvien rajoitusten poistaminen

Työmarkkinaosapuolet ovat käsitelleet tätä aihetta osana ammattitaidon ja pätevyyden elinikäistä kehittämistä koskevia toimintapuitteitaan (ks. edellä kohta 4). Tutkintovaatimusten vertailusta ja vastaavuudesta keskustellaan myös Euroopan tason alakohtaisen sosiaalisen vuoropuhelun yhteydessä. Kansallisen tason seurantatoimiin kuului työmarkkinaosapuolten välinen keskustelu toimintapuitteista ja ensisijaisten tavoitteiden sisällyttäminen työehtosopimuksiin. Edistymisen arvioimiseksi on kuitenkin saatava lisää tietoa.

22. EU:n laajuisen maahanmuuttopolitiikan kehittäminen

Maahanmuuttopolitiikan osalta komissio antoi kesäkuussa 2003 tiedonannon maahanmuutosta, kotouttamisesta ja työllisyydestä ja vastasi näin Tampereen Eurooppa-neuvoston pyyntöön kehittää EU:n yleisen maahanmuuttopolitiikan puitteissa ohjelma kolmansien maiden kansalaisten kotouttamiseksi. Tiedonannossa käsiteltiin lisäksi maahanmuuttoon liittyviä työllisyysnäkökohtia Lissabonin strategiasta ja komission kevätraportista seuraavien suuntaviivojen mukaisesti. Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto suhtautui kokouksessaan 20. lokakuuta 2003 myönteisesti

---

31 KOM(2004) 21.
32 KOM(2001) 331 lopullinen, 20.6.2001 ja SEK(2003) 146 lopullinen, 4.2.2003.
33 http://europa.eu.int/eracareers
34 KOM(2003) 436 lopullinen, 18.7.2003.

tiedonantoon ja korosti, että mahdolliset aloitteet olisi toteutettava Lissabonin strategian ja Euroopan työllisyysstrategian puitteissa. Asetus (EY) N:o 859/2003, jolla laajennetaan asetuksen (ETY) N:o 1408/71 säännökset koskemaan unionissa laillisesti oleskelevia kolmansien maiden kansalaisia, tuli voimaan 1. kesäkuuta 2003. Taloudellisista syistä työntekotarkoituksessa tapahtuvan maahanmuuton osalta ei kuitenkaan ole yleisesti edistytty.

1.2.3 Työnsaantimahdollisuuksien avoimuuden ja niihin liittyvän tiedon parantaminen

23. Liikkuvuutta koskevan täyden palvelun eurooppalaisen www-sivuston luominen

Eurooppalainen ammatillisen liikkuvuuden portaali[35] avattiin syyskuussa 2003. Se perustuu nykyisen Eures-sivuston paranneltuun versioon, jonka sisältöä ja toimintoja on parannettu. Siihen on lisäksi liitetty opiskelumahdollisuuksia koskeva Ploteus-sivusto[36], joka käynnistettiin 5. maaliskuuta 2003 (Ploteus tarjoaa strukturoidusti pääsyn kaikentasoista yleissivistävää ja ammatillista koulutusta koskeviin tietoihin kaikissa EU- ja Eta-maissa ja ehdokasmaissa – tiedot ovat saatavilla kaikilla EU:n kielillä, ja ne on toimittanut ammatinvalinnanohjauksen kansallisten resurssikeskusten verkosto, NRCVG). Ammatillisen liikkuvuuden portaali sisältää linkit muihin tärkeisiin sivustoihin, kuten tutkijoiden liikkuvuutta koskevaan portaaliin. Komissio käynnistää vuonna 2004 tutkimuksen eurooppalaisista **tieto- ja neuvonta**verkostoista, joilla tuetaan maantieteellistä liikkuvuutta koulutus- ja työskentelytarkoituksiin. Tutkimus tehdään osana Europass-päätöksen täytäntöönpanon valmistelua (ks. kohta 10). Siinä määritellään yhteiset ja täydentävät alat ja edistetään verkostojen välistä synergiaa.

24. Eures-verkoston nykyaikaistaminen

Komission päätös saattaa **Eures-verkoston** toiminta ajan tasalle tehtiin joulukuussa 2002[37]. Käytännön näkökohdat esitetään huhtikuussa 2003 annetussa Eures-peruskirjassa[38], joka sisältää yksityiskohtaisemman kuvauksen verkoston toiminnasta sekä niistä toiminnan tavoitteista, laatuvaatimuksista jne., joita Eures-verkoston johtamiseen osallistuvien on sovellettava. Keskeinen osa Eures-strategiaa on saada kaikkia avoimia työpaikkoja koskevat tiedot kautta EU:n työnhakijoiden ulottuville vuoteen 2005 mennessä, ja tämä tavoite näkyy selkeästi työllisyyspolitiikan suuntaviivassa nro 3. Tätä toimenpidettä tuetaan Eures-verkoston uudella yhteisellä tietoteknisellä toimintaohjelmalla, joka on määrä kehittää vuoteen 2005 mennessä. Komissio tekee yhteistyötä Kansainvälisen työjärjestön kanssa tavoitteena etsiä uusia tapoja parantaa alun perin tilastointitarkoituksiin luotua kansainvälistä ammattiluokitusta (ISCO), jotta sitä voitaisiin käyttää neuvonta- ja työnvälityspalvelujen kannalta hyödyllisiin ammattien kuvauksiin.

25. EU:n laajuinen liikkuvuutta koskeva tiedotuskampanja

Liikkuvuutta koskeva eurooppalainen tiedotuskampanja käynnistettiin syyskuussa 2003, samalla kun ammatillisen liikkuvuuden portaali avattiin. Kampanjaan kuului niin alakohtaisesti, valtakunnallisesti, alueellisesti kuin sukupuolen mukaan kohdennettuja toimia.[39]

---

35 http://europa.eu.int/eures

36 http://www.ploteus.net.

37 Komission päätös 2003/8/EY – EYVL L 5, 10.1.2003, s. 16.

38 EUVL C 106, 3.5.2003, s. 3.

39 Tietoa löytyy eurooppalaisesta ammatillisen liikkuvuuden portaalista osoitteesta: http://europa.eu.int/eures

1.2.4 Työmarkkinaosapuolten osallistuminen

Kun liikkuvuus oli sisällytetty **työmarkkinaosapuolten ajanjaksoa 2003–2005 koskevan yhteisen työohjelman painopistealueeksi**, työmarkkinaosapuolten kanssa järjestettiin 13. helmikuuta 2003 työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun osana liikkuvuutta käsittelevä seminaari. Työmarkkinaosapuolet olivat erityisen kiinnostuneita seuraavista aiheista: elinikäinen oppiminen (ks. myös edellä tavoitteiden 4, 5, 9 ja 21 yhteydessä mainitut erilaiset työmarkkinaosapuolten toimet), naisten ja nuorten houkutteleminen tiettyihin ammatteihin, ammatillisten pätevyysvaatimusten avoimuus ja siirrettävyys, työeläkeoikeuksien siirrettävyys, maahanmuutto ja Eures-verkoston uudistaminen. Työmarkkinaosapuolet osallistuvat lisäksi kaikkiin työryhmiin, jotka on perustettu koulutuksen tavoitteita koskevan prosessin ja ammatilliseen koulutukseen liittyvän Kööpenhaminan prosessin yhteydessä.

Elinikäinen oppiminen on myös ala, jolla eurooppalaisilla työmarkkinaosapuolilla on erityisen merkittävä rooli niiden hyväksyttyä maaliskuussa 2002 **ammattitaidon ja pätevyyden elinikäistä kehittämistä koskevat toimintapuitteet** osana Lissabonin strategian täytäntöönpanoa. Ne määrittelivät neljä painopistealaa: ammattitaitoa ja pätevyyttä koskevien tarpeiden kartoitus ja ennakoiminen, ammattitaidon ja pätevyyden tunnustaminen ja validointi, tiedotus-, tuki- ja neuvontatoiminta sekä resurssien saaminen käyttöön. Eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten jäsenjärjestöt sopivat edistävänsä näitä toimintapuitteita jäsenvaltioissa kaikilla asianmukaisilla tasoilla ottaen huomioon kansalliset käytänteet ja toimittavansa tekstin kaikille asiasta kiinnostuneille toimijoille EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla. Työmarkkinaosapuolet laativat vuosittain raportin näiden neljän painopisteen alalla jäsenvaltioissa toteutetuista toimista. Ensimmäinen raportti esitettiin ensimmäiselle sosiaaliasioita käsitelleelle huippukokoukselle maaliskuussa 2003 pidetyn Brysselin Eurooppa-neuvoston kokouksen kynnyksellä. Raportista kävi ilmi, miten toimintapuitteiden käyttöönotto eri kansallisissa yhteyksissä on luonut keskustelua ja rikastuttanut työmarkkinaosapuolten ammattitaidosta ja pätevyydestä käymiä keskusteluja. Joissakin tapauksissa toimintapuitteet ovat lisäksi mahdollistaneet sen, että toimia on voitu ryhmitellä EU:n tasolla määritellyn neljän painopisteen ympärille. Työmarkkinaosapuolet pyysivät lisäksi komissiota ja neuvostoa ottamaan toimintapuitteet huomioon koulutusjärjestelmien tulevien tavoitteiden yhteydessä. Tiedonvaihdon ja keskinäisen hyödyn edistämiseen tähtääviä toimia arvioidaan ja jatketaan tulevina vuosina työmarkkinaosapuolten monivuotisen työohjelman puitteissa. Toinen jäsenvaltioiden toimia käsittelevä raportti on määrä toimittaa toiselle sosiaaliasioita käsittelevälle huippukokoukselle keväällä 2004.

2. VAIKUTUS EUROOPAN TYÖLLISYYSSTRATEGIAAN JA ”KOULUTUS 2010” -TYÖOHJELMAAN

Neuvoston 22. heinäkuuta 2003 hyväksymää **Euroopan työllisyysstrategiaa** on tarkistettu, jotta otettaisiin paremmin huomioon laajentuneen Euroopan unionin tarpeet ja voitaisiin reagoida tehokkaammin nykyaikaisiin työmarkkinoihin kohdistuviin haasteisiin ja myötävaikuttaa laajemmin Lissabonin strategiaan. Euroopan sosiaalirahasto on vuosien mittaan aktiivisesti tukenut strategiaa siten, että useimmat strategian alkuperäisten neljän pilarin temaattisista kysymyksistä ovat saaneet ESR-rahoitusta useimmissa jäsenvaltioissa. ESR on nykyisenä ohjelmakautena muuttanut painopistettään koulutusohjelmasta politiikkaan perustuvaksi välineeksi, jolla tuetaan työllisyysstrategian strategisia tavoitteita. Kokonaisuudessaan ESR-toimet täydentävät kansallisia strategioita.

Neuvoston 22. heinäkuuta 2003 hyväksymistä työllisyyspolitiikan suuntaviivoista erityisesti kahdessa paneudutaan työvoimapulaan ja pullonkauloihin ja tarpeeseen parantaa ammattitaidon tasoa elinikäisen oppimisen avulla.

Suuntaviivassa nro 3 jäsenvaltioita kehotetaan puuttumaan **työvoimapulaan ja ammattitaitoon liittyviin pullonkauloihin** useilla eri toimenpiteillä, joilla täysipainoisesti toteutetaan kaikkia ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskevan toimintasuunnitelman osatekijöitä. Ammatillisen liikkuvuuden edistäminen ja maantieteellisen liikkuvuuden esteiden poistaminen toimintasuunnitelman täytäntöönpanon avulla mainitaan suuntaviivassa, minkä lisäksi vaaditaan myös ammattitaidon ja -pätevyyden tunnustamisen ja avoimuuden sekä sosiaaliturva- ja eläkeoikeuksien siirrettävyyden parantamista ja asianmukaisten kannustimien tarjoamista vero- ja etuusjärjestelmissä ja maahanmuuttoon liittyvien työmarkkinanäkökohtien ottamista huomioon. Suuntaviivassa vaaditaan myös työskentely- ja opiskelumahdollisuuksien avoimuuden edistämistä työnhakijoiden ja työpaikkojen yhteensovittamisen tukemiseksi tehokkaasti ja asetetaan täsmällinen tavoite: vuoteen 2005 mennessä työnhakijoiden olisi kaikkialla EU:ssa pystyttävä saamaan tietoa kaikista jäsenvaltioiden työnvälityspalveluissa ilmoitetuista avoimista työpaikoista.

Jäsenvaltioita kannustetaan lisäksi panemaan täytäntöön laajat **elinikäisen oppimisen strategiat**, jotta ihmiset voisivat hankkia nykyaikaiselta työvoimalta vaadittavat taidot ja jotta vähennettäisiin ammattitaidon ja työmarkkinoiden vaatimusten välistä epäsuhtaa ja työmarkkinoiden pullonkauloja. Tämän sitoumuksen tueksi suuntaviiva nro 4 (”Edistetään inhimillisen pääoman ja elinikäisen oppimisen kehittämistä”) sisältää kaksi EU:ta koskevaa täsmällistä tavoitetta, jotka olisi saavutettava vuoteen 2010 mennessä. Näillä tavoitteilla lujitetaan Euroopan koulutusjärjestelmien kohentamiseen tähtääviä konkreettisia eurooppalaisia vertailuarvoja:

- Euroopan unionin 22 vuotta täyttäneistä vähintään 85 prosentin pitäisi olla keskiasteen tutkinnon suorittaneita
- elinikäiseen oppimiseen osallistuvien keskimääräisen osuuden pitäisi olla Euroopan unionissa vähintään 12,5 prosenttia työikäisestä aikuisväestöstä (25–64-vuotiaista).

Suuntaviivoissa todetaan lisäksi, että tällä politiikalla pyritään erityisesti lisäämään investointeja inhimilliseen eli osaamispääomaan.

Jäsenvaltiot esittivät näiden suuntaviivojen pohjalta lokakuussa 2003 työllisyyttä koskevat kansalliset toimintasuunnitelmansa. Jäsenvaltioiden kuvaukset siitä, mitä toimenpiteitä ne ovat maansa sisällä ja valtioiden rajojen yli toteuttaneet ammatillisen ja maantieteellisen liikkuvuuden edistämiseksi, vaihtelivat seikkaperäisyydeltään.

Useimmissa jäsenvaltioissa valmistaudutaan lisäämään Eures-tietokannan kautta saatavilla olevien avointen työpaikkojen määrää. Kansallisista toimintasuunnitelmista ei kuitenkaan aina käy ilmi, että jäsenvaltiot olisivat selkeästi sitoutuneet täyttämään suuntaviivoissa esitetyn velvoitteen, jonka mukaan työnhakijoiden olisi kaikkialla EU:ssa pystyttävä vuoteen 2005 mennessä saamaan tietoa kaikista jäsenvaltioiden työnvälityspalveluissa ilmoitetuista avoimista työpaikoista. Muita toimenpiteitä, joilla on erityistä merkitystä maantieteellisen liikkuvuuden edistämisessä, ovat muun muassa alakohtaiset toimet henkilöstön hankkimiseksi (esim. Itävallassa) ja kannustimet, joita myönnetään kouluttautumiseen maan muissa osissa (Italiassa). Jotkin maat (esim. Ruotsi ja Saksa) edistävät työttömien työnhakijoiden tai työttömyysuhan alaisten työntekijöiden maantieteellistä liikkuvuutta; ne myöntävät erityistä liikkuvuusavustusta ja vaativat työttömiltä suurempaa valmiutta muuttaa toiselle alueelle työn perässä. Portugali ja Tanska edistävät liikkuvuutta julkishallinnossa ja ovat sisällyttäneet uudistustoimiinsa sellaisia toimenpiteitä, kuten ammatillinen koulutus, henkilökohtaisen ja

yksikön tai laitoksen suorituskyvyn arvioiminen, toimintojen uudelleenmäärittely sekä erityiskoulutus.

Näiden nimenomaan työmarkkinoihin liittyvien toimenpiteiden lisäksi useat maat keskittyvät liikkuvuusohjelmiin koulutuksen, tutkimuksen, kieltenoppimisen, tutkintotodistusten tunnustamisen ja tutkintotodistusten uusien arviointijärjestelmien kehittämisen aloilla. Ruotsi kertoi hankkeesta, jolla Ruotsin ulkopuolella korkeakoulututkinnon saaneille tutkintoaan vastaamattomassa työssä oleville tarjotaan täydentävää koulutusta, jonka avulla he voivat saada tutkintoaan vastaavaa työtä ja käyttää näin tietämystään ja ammattitaitoaan hyväkseen.

Vain muutamat jäsenvaltiot mainitsevat lyhyesti sosiaaliturva- ja eläkeoikeuksien siirrettävyyden. Irlanti on vastikään ottanut käyttöön henkilökohtaiset eläkesäästötilit (Personal Retirement Savings Accounts, PRSA). Niillä tarkoitetaan edullisia, helposti saatavia ja pitkän aikavälin henkilökohtaisia investointitilejä, joiden on määrä antaa joustava säästömahdollisuus eläkkeellejäämistä varten. Alankomaiden hallitus aikoo luoda lakisääteisen oikeuden, jolla tarjotaan itsenäisille ammatinharjoittajille, kuten lääkäreille, fysioterapeuteille ja muille lääketieteen asiantuntijoille, mahdollisuus joko siirtää eläkeoikeutensa pois pakollisesta työeläkejärjestelmästä tai siirtää ne tällaiseen järjestelmään.

Vain kolme maata mainitsee maahanmuuttoon liittyvät työmarkkinanäkökohdat kansallisissa toimintasuunnitelmissaan. Alankomaissa on käytössä rajoittava kysyntälähtöinen politiikka työvoiman maahanmuuton alalla – se sallii kuitenkin huippuammattilaisten väliaikaisen maahanmuuton työvoimapulan torjumiseksi. Portugali aikoo kehittää siirtolaisvirran hallitsemiseksi puolivuosittaisen ennusteen avoimista työpaikoista ja niistä aloista, joilla nämä työpaikat ovat. Ruotsin hallitus ja Svenskt Näringsliv (Ruotsin yrittäjien liitto) ovat perustaneet komitean maahanmuuttajien integroimiseksi työmarkkinoille.

Elinikäisen oppimisen alalla suuntaviivan nro 4 täytäntöönpano näkyy joidenkin jäsenvaltioiden sitoumuksena lisätä (erityisesti heikosti koulutettujen) työntekijöiden mahdollisuuksia saada koulutusta. Esimerkiksi Belgia ilmoitti kansallisessa toimintasuunnitelmassaan vuodeksi 2003 aikeensa lisätä aikuisväestön (25–64-vuotiaiden) osallistumista koulutukseen 6,5 prosentista (vuonna 2002) 12,5 prosenttiin (vuonna 2010) (työllisyyspolitiikan suuntaviivojen mukaisesti). Kreikka ilmoitti lisäävänsä tätä osuutta 1,2 prosentista (vuonna 2002) 10 prosenttiin (vuonna 2008).

Kuten osassa 1 mainittiin, **koulutuksen** alalla käynnistettiin vuosina 2001 ja 2002 kaksi tiiviisti toisiinsa kytkeytyvää prosessia, jotka liittyvät läheisesti ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskevan toimintasuunnitelman tavoitteisiin: kattava työohjelma koulutusjärjestelmien tulevista tavoitteista (”koulutus 2010 -työohjelma”), jolla pyritään edistämään kansallisten toimintalinjojen lähentymistä näillä aloilla kehiteltyihin EU:n päätavoitteisiin, sekä **Kööpenhaminan julistuksessa** vaadittu ammatillisen koulutuksen alan yhteistyön tehostaminen Euroopassa. Näiden aloitteiden puitteissa kehitetyt toimet edistävät suoraan toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa. Ne 13 yhteistä eurooppalaista tavoitetta, joita eri jäsenvaltioiden toimintalinjojen odotetaan lähentyvän vuoteen 2010 mennessä, sisältävät tavoitteen 1.2 (Taitojen kehittäminen tietoyhteiskuntaa varten), tavoitteen 1.3 (Kaikkien mahdollisuus käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa) ja tavoitteen 3.4 (Liikkuvuuden ja vaihdon lisääminen). Kaikkia näitä ja muita yhteisiä tavoitteita sekä Kööpenhaminan julistuksen pääosia varten on perustettu työryhmät niiden panemiseksi täytäntöön. Näitä koordinoituja toimia arvioidaan ensimmäisen kerran komission tiedonannossa, jonka on tarkoitus toimia luonnoksena ”koulutus 2010” -työohjelmaa koskevaa yhteisraporttia varten. Komissio antaa tämän raportin neuvostolle kevään 2004 Eurooppa-neuvoston kokouksessa.

3. SEURANTA

3.1 Alat, joilla on edistytty eniten

Toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa on edistytty useilla aloilla. Toimista, joiden parissa on edistytty eniten, voidaan mainita seuraavat:

- Eurooppalainen sairaanhoitokortti: E 111 -lomakkeen korvaamisesta eurooppalaisella sairaanhoitokortilla 1. kesäkuuta 2004 alkaen on päätetty (keväällä 2003 kokoontunut Eurooppa-neuvosto kiirehti kortin käyttöönottoa). Lisäksi on edistytty merkittävästi sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan asetuksen (ETY) N:o 1408/71 muuttamista käsittelevissä neuvotteluissa. Asetuksen muuttamisella tähdätään kortin käyttöönoton helpottaminen.

- Lisäksi on edistytty merkittävästi sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan asetuksen (ETY) N:o 1408/71 yksinkertaistamiseen ja uudenaikaistamiseen tähtäävää ehdotusta käsittelevissä neuvotteluissa.

- Neuvostossa päästiin 22. syyskuuta 2003 poliittiseen yhteisymmärrykseen tärkeästä direktiiviehdotuksesta, joka koskee unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeutta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella.

- Eurooppalaisen ammatillisen liikkuvuuden portaalin käynnistäminen ja parannellut Eures-sivut, joilta löytyy tietoa avoimista työpaikoista, elin- ja työolosuhteista ja alueellisista työmarkkinoista, ovat huomattavasti parantaneet ja yksinkertaistaneet ammatilliseen liikkuvuuteen liittyviä eri näkökohtia koskevan käytännön tiedon saatavuutta. Vuonna 2002 kokoontunut Barcelonan Eurooppa-neuvosto vaati tällaisen järjestelyn luomista vuoden 2003 loppuun mennessä. Opiskelumahdollisuuksia koskevan Ploteus-portaalin käynnistäminen – nyt saatavilla myös eurooppalaisen ammatillisen liikkuvuuden portaalin kautta – on samaten yksinkertaistanut opiskelutarkoituksessa tapahtuvaa liikkuvuutta koskevien tietojen saatavuutta.

- Komission antama uutta Europass-todistusta koskeva päätösehdotus auttaa merkittävällä tavalla järkiperäistämään ja tehostamaan selkeyttä lisääviä asiakirjoja ja niihin liittyviä verkostoja, jotka tarjoavat kansalaisille tehokkaampaa palvelua.

- Komission tiedonanto maahanmuutosta, kotouttamisesta ja työllisyydestä on merkittävä askel eteenpäin pyrittäessä kehittämään tasapainoista politiikkaa ja ottaen erityisesti huomioon, että kaikki aloitteet olisi toteutettava Lissabonin strategian ja Euroopan työllisyysstrategian puitteissa.

3.2 Alat, joilla edistys on ollut hidasta

Kaikille avoimien eurooppalaisten työmarkkinoiden kehittämiselle alun perin kaavailtua aikataulua saatetaan joutua arvioimaan uudelleen ottaen huomioon, että lainsäädäntöprosessiin on joidenkin toimien osalta kulunut odotettua enemmän aikaa ja taloudellinen tilanne on muuttunut. Seuraavilla aloilla on edistytty ennakoitua hitaammin:

- Komission maaliskuussa 2002 esittämä ammattipätevyyden tunnustamista koskeva direktiivi ei ole vieläkään päässyt ensimmäiseen käsittelyyn (huolimatta

siitä, että keväällä 2003 kokoontunut Eurooppa-neuvosto kehotti antamaan direktiivin nopeasti). Neuvoston yhteinen kanta on määrä vahvistaa vuonna 2004.

- Ehdotus neuvoston direktiiviksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä palkkatyötä tai itsenäistä ammatinharjoittamista varten[40] on kohdannut paljon vastustusta asian kannalta merkityksellisessä siirtolaisten maahanpääsyä käsittelevässä neuvoston työryhmässä. Taloudellisista syistä tapahtuvaa kolmansien maiden kansalaisten maahanmuuttoa helpottavien yhteisten sääntöjen luomisessa ei ole odotettavissa suurta edistymistä.

- Yhteisesti sovittujen tieto- ja viestintäteknisten sekä sähköisen kaupan taitojen määrittelyssä on edistytty heikosti.

Vaikka neuvosto antoi kesäkuussa 2002 ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskevan päätöslauselman, useissa jäsenvaltioissa ei ole edelleenkään edistytty seuraavilla aloilla:

- ammattitaitojen kehittäminen uusia työmarkkinoita varten osana elinikäistä oppimista, erityisesti tieto- ja viestintäteknisiin taitoihin liittyvillä aloilla

- aikuisten – niin työssäkäyvien kuin työnhakijoiden – paremmat mahdollisuudet saada ammatillista täydennyskoulutusta siten, että kehitetään työmarkkinaosapuolten kuulemisen perusteella asianmukaiset toimintapuitteet

- työmarkkinoilla ja elinikäiseen oppimiseen osallistumiseen tarvittavien perustaitojen antaminen nuorille

- aloitteet (vahva koulutuskomponentti mukaan luettuna), joilla edistetään työntekijöiden pääsyä, pysymistä ja etenemistä työmarkkinoilla

- sosiaaliturvaoikeuksien – eläkkeet mukaan luettuina – siirrettävyyden lisääminen tarvittaessa kaikkialla Euroopan unionissa.

Ammatillisen ja alueellisen liikkuvuuden esteiden pienentämiseksi on tärkeää, että jäsenvaltiot toteuttavat aiheellisia toimenpiteitä neuvoston päätöslauselman mukaisesti ja antavat toimistaan tietoa tunnustettujen prosessien avulla.

3.3 Alat, joilla lisätoimista voisi olla hyötyä

Osaamispääoman kehittäminen ja ammatillisen ja maantieteellisen liikkuvuuden rooli tässä kehittämisessä ovat edelleen tärkeitä **rakennerahastoille** yleensä ja **ESR:lle** erityisesti – niin rakennerahastojen väliarvioinnin (2003–2004) kuin vuodesta 2007 eteenpäin jatkuvan seuraavan ohjelmakauden osalta. Komission tätä aihetta koskevat päätelmät esitetään kolmannessa koheesioraportissa, jonka komissio antaa alkuvuodesta 2004. Lokakuussa 2003 pidetyssä EU:n ja unioniin liittymässä olevien maiden koulutus-, työllisyys- ja sosiaaliministereiden yhteiskokouksessa tuotiin esiin sellaisen jäsennellyn yhteistyön merkitys, jolla tuetaan osaamispääoman kehittämistä.

Yksilöön keskittyvän **elinikäisen oppimisen kulttuurin** edistämisen katsotaan kuuluvan useille eri toimijoille: valtakunnallisille, alueellisille ja paikallisille viranomaisille ja hallintoelimille, työmarkkinaosapuolille ja kansalaisyhteiskunnan toimijoille. On yleisesti

---

40 KOM(2001) 386.

hyväksytty, että valtio on vastuussa peruskoulutuksen rahoittamisesta, ja lisäksi on hyväksytty, että aikuisille, joilla ei ole tutkintoa, olisi maksutta annettava mahdollisuus perus- ja täydennyskoulutukseen. Vaikka monet maat näyttävätkin tunnustavan työmarkkinaosapuolten yhteistoimien tärkeyden esimerkiksi kaksoisjärjestelmään perustuvien toimintamallien suunnittelussa ja toteuttamisessa, asian merkityksen tiedostaminen näyttää olevan vähäisempää liittymässä olevissa ja ehdokasmaissa.

Elinikäisen oppimisen ja osaamispääoman tilastollista seurantaa Euroopan tilastojärjestelmän avulla on parannettava. Joistakin keskeisistä näkökohdista, kuten osallistumisesta epäviralliseen koulutukseen ja epäviralliseen oppimiseen tai aikuisväestön ammattitaidon tasosta, ei ole käytettävissä relevantteja vertailukelpoisia tietoja.

Heikosti koulutetut, ikääntyvät työntekijät, syrjäytyneet väestönosat tai muita heikommassa asemassa olevilla tai syrjäisillä alueilla asuvat ja oppimisvaikeuksista kärsivät tuntevat usein muita huonommin koulutukseen liittyviä mahdollisuuksia. Tämä rajoittaa heidän kykyään osallistua tehokkaasti työmarkkinoille. Yksi tulevaisuuden keskeisistä haasteista on lisätä muita heikommassa asemassa olevien ryhmien tietoisuutta koulutuksen eduista, lisätä koulutusjärjestelmien houkuttelevuutta ja mahdollisuuksia osallistua koulutukseen sekä muokata koulutustarjontaa paremmin näiden ryhmien tarpeita vastaavaksi.

Pohdiskelua **ammattipätevyyden tunnustamisen** laajentamisesta koskemaan **kolmansien maiden kansalaisia** yleensä aiotaan jatkaa, kunhan ammattipätevyyden tunnustamista koskeva direktiivi on saatu lopullisesti annettua.

Euroopan työmarkkinat voivat toimia tehokkaasti ja kitkattomasti ainoastaan, jos luodaan yhteiset eurooppalaiset puitteet **tutkintotodistusten tunnustamista** varten (kuten ”koulutus 2010” -työohjelman täytäntöönpanoa arvioivassa tiedonannossa korostetaan). Näiden eurooppalaisten puitteiden olisi sisällettävä korkea-asteen koulutus ja ammatillinen koulutus ja perustuttava kansallisiin toimintapuitteisiin, joiden olisi puolestaan oltava yhdenmukaiset ja katettava perus- ja täydennyskoulutuksen eri tasot. Tällaista koulutukseen osallistuvien ja työnantajien kannalta avointa ja kaikentasoisen koulutuksen (yleissivistävä ja ammatillinen koulutus, keskiasteen ja korkea-asteen koulutus, virallisen ja epävirallisen järjestelmän puitteissa hankittu koulutus) sisältävää tutkintojen yhteistä eurooppalaista viitekehystä tarvitaan, jotta koulutus ja työllisyys voitaisiin Euroopassa yhdistää toisiinsa saumattomasti ja jotta voitaisiin helpottaa kunkin yksilön elinikäistä oppimista. Tarvittava keskinäinen luottamus saadaan syntymään ainoastaan luomalla laadunvarmistusvälineet, jotka sopivat riittävän hyvin yhteen ja ovat tarpeeksi uskottavia, jotta eri osapuolet voivat ne hyväksyä ja jakaa. Tältä osin olisi toiminnassa paneuduttava erityisesti laadukkaan ammatillisen koulutuksen kehittämiseen tarvittaviin ”yhteisiin laadunvarmistuksen puitteisiin” (osana Kööpenhaminan julistuksen seurantatoimia) ja ohjelman luomiseen korkea-asteen koulutuksen laadunvarmistusta tai akkreditointia varten (Bolognan prosessin yhteydessä).

Tieto- ja viestintäteknisten taitojen alalla hankintojen tekeminen maailmanlaajuisesti ja tieto- ja viestintätekniikan alan ohjelmisto- ja palvelutoimintojen siirtäminen ulkoistamiseen erikoistuville yrityksille aiheuttaa yhä enemmän huolta Yhdysvalloissa ja useissa EU-maissa. Yritykset, jotka toimivat maailmanlaajuisesti ja joilla on globaalit markkinat, hyödyntävät kaikki kasvunmahdollisuudet käyttääkseen saatavilla olevaa lahjakasta työvoimaa hyväkseen tuotteidensa globaalissa tuotannossa ja toimittamisessa. Kilpailukyvyn menettämisen kannalta turvattomimpia aloja Euroopassa on T & K -alan tuotteiden luominen. Tällä on merkittävä vaikutus työllisyyden synnyttämiseen ketjun myöhemmissä vaiheissa, ja se liittyy kiinteästi lukuisiin teollis- ja tekijänoikeuksiin. Vaikutuksia tutkimukseen ja koulutukseen voidaan pitää menetettyinä tilaisuuksina, jos Eurooppa ei voi kilpailla muiden maailman alueiden kanssa.

On tärkeää investoida voimakkaammin EU:n keskeisiin suhteellisiin ja kilpailuetuihin ja pyrkiä mahdollisuuksien mukaan selkiyttämään nykyistä kehitystä, jotta keskustelu perustuisi tosiasioihin. On ehdottoman tärkeää saattaa sidosryhmät ja työmarkkinaosapuolet yhteen näiden suuntausten vaikutusten torjumiseksi ja aiheellisten vastatoimien määrittämiseksi. Perinteiset tutkimukset tai työllisyystilastot eivät välttämättä ole paras väline tehtäessä tämän alan politiikkaa koskevia päätöksiä hallinnon tai yritysten tasolla. Sekä pitkän aikavälin näkymiä koskevaan työhön että lyhyen aikavälin seurantaan on saatava uudenlaista ajattelua innovatiivisten mittareiden avulla. Teollisuuden ja hallinnon väliseen vuoropuheluun on löydettävä uudet keinot vuonna 2004, jotta näitä sähköiseen kaupankäyntiin kohdistuvia dynaamisia haasteita voitaisiin käsitellä. Näitä näkökohtia tarkastellaan eurooppalaisen sähköisten taitojen foorumin raportissa komissiolle. Raportti on määrä antaa kesäkuussa 2004.

Tietoyhteiskunnan rooli ammattitaitojen, tiedon ja osaamisen kehittämisessä on tunnustettava ja sen tarjoamia mahdollisuuksia hyödynnettävä käytännössä. Tässä yhteydessä saattaa olla syytä tuoda esiin tietoverkko-organisaatioiden tai todella virtuaalisten organisaatioiden syntyminen – nämä organisaatiot tarjoavat liikkuvuuteen vaihtoehtoja, sillä yritykset voivat sijoittautua minne haluavat mutta käyttää kuitenkin hyväkseen muualla sijaitsevaa ammattitaitoa. Vaikka tämä työn organisoinnin malli onkin edelleen vain vähäinen ja kehittymässä oleva osa-alue, se saattaa kasvaa ja tarjota varteenotettavan vaihtoehdon ja vastauksen liikkuvuusnäkökohdille. Sen mahdollisuuksia voitaisiin ymmärtää paremmin kehittämällä indikaattorit tämän verkottumiseen ja tiedon jakamiseen perustuvan ”virtuaalisen liikkuvuuden” ilmiön seuraamiseen.

LIITE

1) Ammatillisen liikkuvuuden ja työvoiman vaihtuvuuden aste

Huolimatta työpaikkaa vaihtavien määrän vähäisestä vaihtelusta yksittäisissä jäsenvaltioissa työntekijöiden yleinen liikkuvuus työpaikkojen ja alojen välillä ei ole EU:n tasolla kasvanut merkittävästi. Ainoastaan 15,2 prosenttia jäsenvaltioiden asukkaista vaihtoi viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana asuinpaikkaa työhön liittyvistä syistä (Eurobarometri-tutkimus 54/helmikuu 2001). Tämä vaikuttaa kielteisesti tuottavuuden kasvuun (Employment in Europe -raportti, 2003). Alakohtainen liikkuvuus ja sopeutumiskykyinen työvoima ovat tuottavuuden kasvuun tähtäävän strategian olennaisia osatekijöitä.

Työntekijöiden määrä nykyisen työsuhteen keston mukaan

	Työntekijöiden määrä nykyisen työsuhteen keston mukaan vuonna 2000			**Työntekijöiden määrä nykyisen työsuhteen keston mukaan vuonna 2002**		
	Alle 1 vuosi	**1–2 vuotta**	**Yli 2 vuotta**	**Alle 1 vuosi**	**1–2 vuotta**	**Yli 2 vuotta**
AT	3,7	3,2	93,0	:	:	:
BE	14,8	9,8	75,4	13,2	10,0	76,8
DE	15,5	10,8	73,7	15,0	10,8	74,2
DK	24,5	13,8	61,7	22,3	13,3	64,4
EL	13,0	7,7	79,3	13,4	8,6	78,0
ES	23,9	11,1	64,9	22,3	11,3	66,4
FIN	23,6	9,2	67,2	21,6	10,6	67,8
FR	16,9	9,9	73,2	16,3	10,7	73,0
IE	23,9	13,5	62,5	18,5	13,0	68,5
IT	12,77	8,5	78,8	12,5	8,7	78,8
LU	12,4	9,0	78,6	10,2	10,0	79,8
NL	21,1	11,1	67,7	12,8	13,1	74,1
PT	16,4	10,0	73,5	16,1	10,5	73,4
SE	16,6	10,0	73,4	15,0	11,4	73,6
UK	20,4	12,7	66,9	20,1	13,2	66,7
EU-15	17,5	10,5	72,0	16,4	10,9	72,8

41

Lähde: Eurostat, työvoimatutkimus, kevään tiedot

41 Jos käytetään tuoreempia tietoja, ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskevassa toimintasuunnitelmassa ja tässä tiedonannossa on vähäisiä eroja vuotta 2000 koskevien lukujen osalta.

2) Koulutustason vaikutus työllisyyteen ja työttömyyteen

Korkea koulutustaso ilmenee korkeampana työllisyytenä, joten alhaisempi koulutustaso lisää henkilön alttiutta joutua työttömäksi. Työllisyysasteen erot EU:n 15 jäsenvaltiossa näkyvät selvimmin heikosti koulutettujen keskuudessa – työllisyysaste vaihtelee Belgian 41 prosentista Portugalin 67 prosenttiin. Korkeasti koulutettujen osalta erot eivät ole yhtä suuria – vaihteluvälinä on Espanjan 78 prosenttia ja Portugalin 89 prosenttia.

Työllisyys- ja työttömyysaste (työll./tyött.) koulutustason mukaan vuonna 2002 (15–64-vuotiaat)

	Kaikki koulutustasot		**Korkea**		**Keski-taso**		**Alempi**	
	Työll.	Tyött.	Työll.	Tyött.	Työll.	Tyött.	Työll.	Tyött.
AT	68,2	4,9	85	1,8	72,9	4,8	48,2	8,3
BE	59,7	6,9	82,8	3,5	65,7	6,6	40,8	11,3
DE	65,4	8,6	83	4,3	69,8	8,7	43,6	13,5
DK	76,4	4,3	87	3,7	80,6	3,6	60,4	6,7
EL	56,9	9,8	79,8	6,8	55,6	12,8	49,2	8,5
ES	58,4	11,1	77,5	8,7	58,2	11,4	52,8	12,4
FIN	69,1	10,5	85,5	4,1	72,8	10,4	48,9	19,1
FR	62,9	8,7	79,2	5,5	69,8	7,7	46,6	13
IE	65	4,3	84,8	2,3	71,2	3,8	48,1	7
IT	55,4	9,3	81,8	5,6	64,8	8,8	45,3	10,8
LU	63,6	2,6	83,6	(1,7)	69,1	(1,5)	50,8	4,7
NL	74,5	2,6	86,8	1,7	79,8	2,1	61,7	3,7
PT	68,6	4,8	88,6	4	64,7	5,3	67,3	4,8
SE	74	5	86,2	2,7	79,6	4,8	58,2	8,1
UK	71,5	5,1	87,3	2,6	77,3	5	50,9	10,1
EU-15	**64,2**	**7,7**	**82,8**	**4,6**	**70,5**	**7,3**	**49,4**	**10,8**

Lähde: Eurostat, työvoimatutkimus, kevään tiedot

Huom:

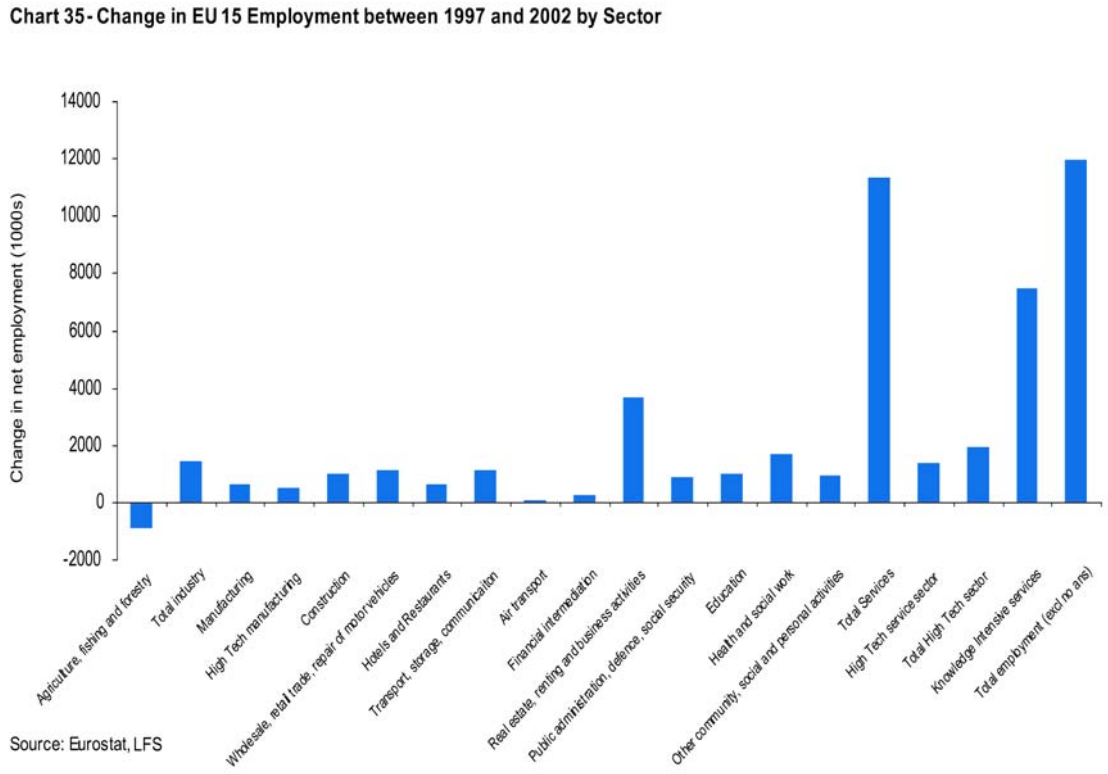
- Suluissa olevat tiedot eivät välttämättä ole luotettavia pienen otoskoon vuoksi.

- Koulutustaso on määritelty ”korkeaksi”, jos henkilö on suorittanut korkea-asteen koulutuksen, ”keskitasoiseksi”, jos hän on suorittanut keskiasteen koulutuksen ja ”alemmaksi”, jos hänen koulutustasonsa on sitä alempi. Työllisyyttä ja työttömyyttä osoittavat luvut sarakkeessa ”kaikki koulutustasot” on laskettu työvoimatutkimuksen perusteella niiden henkilöiden osalta, joilta on saatu täydelliset tiedot koulutustasosta. Ne saattavat erota luvuista, jotka on laskettu koko tutkimusaineistosta. Siihen kuuluvat myös ne, joiden koulutustasoa koskevat tiedot ovat puutteelliset.

3) Työllisyyden kasvu korkeaa koulutusta vaativilla aloilla

Työmarkkinoihin kohdistuu aina vaatimuksia, ja eri toimialojen välisen työvoiman liikkuvuuden voimakkuuden on vastattava näihin vaatimuksiin. Kokonaistyövoiman osalta Ranskan, Belgian ja Yhdistyneen kuningaskunnan verrattain pienet arvot osoittavat, ettei työllisyysrakenteessa tapahtunut merkittäviä muutoksia. Irlanti, Italia ja Luxemburg sen sijaan muuttivat työllisyysrakennettaan yli 10 prosentilla. Liikkuvuus korkeaa koulutusta vaativille aloille oli suurinta (vähintään 15 prosenttia) Itävallassa, Suomessa ja Luxemburgissa. Näin ollen liikkuvuus näyttää jäsenvaltioiden työllisyysrakenteiden sisällä koulutustason mukaan tarkasteltuna vähäisemmältä keskitason ja sitä alempaa koulutusta vaativissa töissä kuin korkeaa koulutusta vaativissa töissä.

Työllisyysrakenteen muutoksen voimakkuus koulutustason mukaan

4) Koulutustaso

Keskiasteen tutkinnon suorittaneiden 25–64-vuotiaiden prosenttiosuus kasvoi lähes 7 prosenttiyksiköllä vuosina 1997–2002. Työikäisen väestön koulutustaso on näin kohentumassa – kärkijoukossa tällä alalla ovat Tanska, Saksa, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta. Keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osuus on Euroopassa kuitenkin alle 80 prosenttia, kun taas Kanada, Yhdysvallat, Uusi-Seelanti, Etelä-Korea ja Japani ovat ylittäneet 80 prosentin rajan (komission koulutuksen ja kulttuurin pääosasto, 2003).

Vähintään keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osuus ikäryhmittäin vuonna 2002

	25–34	35–44	45–54	55–64	Yhteensä (25–64)
AT	85,2	82,8	74,6	66,9	78,2
BE	76,1	65,3	53,9	40,6	60,3
DE	84,9	85,6	83,9	76,8	83
DK	85,2	80,7	80,4	72,4	80
EL	74,2	61	44,9	28,9	52,7
ES	58,9	46,1	31,4	17,8	41,6
FI	87,6	84,4	71,8	52,8	74,7
FR	78,5	67,5	58,8	46,4	64,1
IE	77	65,1	50,6	36,8	60,3
IT	59,7	49,6	38,8	23,5	44,3
LU	68,4	64,4	58,3	50,8	61,6
NL	77,3	71,9	62,8	54,1	67,6
PT	35,3	20,1	14,6	8	20,6
SE	91,5	87,1	78,9	66,8	81,4
UK	89,5	86,3	77,3	67,1	81,7
EU - 15	74,7	69,2	60,8	49,6	64,6

Lähde: Eurostat, työvoimatutkimus, kevään tiedot

Huom: Sisältää Yhdistyneen kuningaskunnan GSCE-kokeen.

5) Varhain koulunkäyntinsä päättäneet

Varhain koulunkäyntinsä päättäneiden osuus on vähentynyt tasaisesti 2 prosenttiyksiköllä vuodesta 1999 vuoteen 2002 (Eurostat, työvoimatutkimus). Nuoret käyvät koulua pidempään, mikä auttaa heitä tulevaisuudessa saamaan paremman jalansijan työmarkkinoilla. Neuvoston toukokuussa 2003 hyväksymän vertailuarvon mukaan sellaisten 18–24-vuotiaiden osuuden pitäisi vähentyä 10 prosentilla, jotka ovat suorittaneet vain ylemmän perusasteen koulutuksen eivätkä ole sen jälkeen osallistuneet mihinkään yleissivistävään tai ammatilliseen koulutukseen (komission koulutuksen ja kulttuurin pääosasto, 2003). Nykyään 73,8 prosenttia 20–24-vuotiaista on suorittanut keskiasteen tutkinnon, mikä on 11 prosenttia hyväksytyn vertailuarvon alapuolella (komission koulutuksen ja kulttuurin pääosasto, 2003).

Enintään perusasteen koulutuksen (ISCED taso 2) suorittaneiden sellaisten 18–24-vuotiaiden prosenttiosuus, jotka eivät hanki lisäkoulutusta

	2000	2001	2002
AT	10,2	10,2	9,5
BE	12,5	13,6	12,4
DE	14,9	12,5	12,6
DK	11,6	8,8	8,44
EL	17,1	16,5	16,1
ES	28,8	28,6	29
FI	8,9	10,3	9,9
FR	13,3	13,5	13,4
IE	:	:	14,7
IT	25,3	26,4	24,3
LU	16,8	18,1	17
NL	15,5	15,3	15
PT	42,9	44,3	45,5
SE	7,7	10,5	10,4
UK	18,3p	17,6p	17,7p
EU15	19,4p	18,9p	18,5p

Lähde: Eurostat, työvoimatutkimus, kevään tiedot

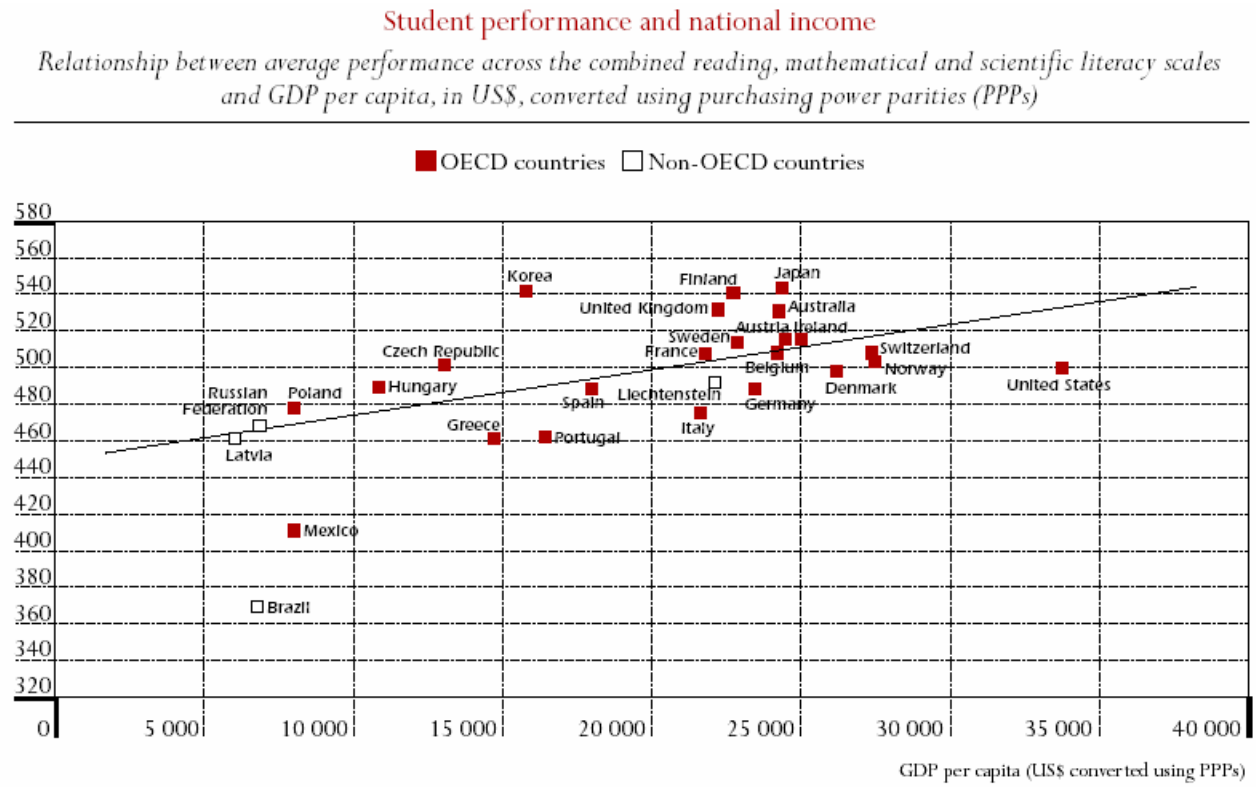
Huom:

- **katkos vuonna 2000 Portugalin ja Suomen osalta, vuonna 2001 Ruotsin osalta**
- **Ranskan tiedot eivät ole vertailukelpoisia muiden maiden tietojen kanssa, koska käytössä oli erilainen vertailukausi (yksi viikko ennen tutkimusta).**
- **Tanskassa ja Luxemburgissa pieni otoskoko on osasyynä tulosten suureen ajalliseen vaihteluun.**
- **Arviot esitetään käytettävissä olevien 15:tä EU-maata koskevien maatietojen perusteella (2000–2001).**

6) Perustaidot

Työpaikan saaminen ja etsiminen ja yhteiskuntaan sijoittumisen varmistaminen edellyttävät, että yksilöllä on tietyt perustaidot ja -tiedot. EU on yhä enemmän osaamiseen perustuva palvelualapainotteinen talousalue, ja kilpailukyvyn säilyttäminen työmarkkinoilla edellyttää näiden perustaitojen jatkuvaa kehittämistä ja päivittämistä, jotta yksilöt voisivat parantaa asemiaan työmarkkinoilla ja lisätä liikkuvuusmahdollisuuksiaan.

Oppilaiden suoritustaso ja kansantulo

Huom: trendisuorassa ei oteta huomioon OECD:hen kuulumattomia maita

Lähde: OECD:n PISA-tietokanta, 2001, taulukko 3.6.

Koulutukseen liittyvää suoritustasoa on tarkasteltava talouden kannalta. Suurempi BKT henkeä kohden merkitsee yleensä parempaa suoritustasoa lukutaidon ja matemaattisen ja luonnontieteellisen osaamisen alalla, mikä on ilmeistä Itävallan, Belgian ja Ranskan tapauksessa (OECD, kansainvälinen koulutuksen arviointitutkimus (PISA), 2000). Mutta Suomen ja Tšekin kaltaiset maat saivat PISA-tutkimuksessa korkeamman keskimääräisen tuloksen kuin niiden henkeä kohden lasketun BKT:n perusteella olisi voitu ennustaa.

Kreikka, Portugali, Saksa ja Tanska puolestaan pärjäsivät huonommin kuin niiden henkeä kohden lasketun BKT:n perusteella olisi voitu ennustaa. Laajentumista silmällä pitäen voidaan todeta, että liittymässä olevien maiden suoritustaso on parempi kuin useimpien EU:n jäsenvaltioiden.

7) Työntekijöiden osallistuminen aikuiskoulutukseen

Työntekijöiden osallistuminen aikuiskoulutukseen on vuodesta 1997 lähtien kasvanut EU:ssa 2,8 prosentilla, niin että se oli 8,5 prosenttia vuonna 2002. Neuvoston asettaman vertailuarvon mukaan tämän osuuden pitäisi nousta 12,5 prosenttiin vuoteen 2010 mennessä (komissio, Euroopan työllisyysstrategia, 2003). Koulutusmahdollisuuksia on tarjottava lisää erityisesti niille, joilla on alempi tai keskiasteen koulutus, sekä ikääntyville henkilöille, jotka tarvitsevat lisäkoulutusta kohentaakseen asemiaan työmarkkinoilla. Osallistumisaste vaihtelee jäsenvaltiosta toiseen, mutta yleensä osallistumisaste on noussut 5,7 prosentista vuonna 1996 8,5 prosenttiin vuonna 2002 (EU-15), (Eurostat, työvoimatutkimus, 2003).

Aikuiskoulutukseen osallistuvien (25–64-vuotiaiden) prosenttiosuus

	Kaikki		Miehet		Naiset		Ikääntyvät työntekijät (55–64-vuotiaat)		Alempi koulutus		Keskiasteen koulutus		Korkea-asteen koulutus	
	2000	2002	2000	2002	2000	2002	2000	2002	2000	2002	2000	2002	2000	2002
AT	8,3	7,5	9,2	7,6	7,4	7,4	2,8	1,9	2,5	1,7	8,5	7,4	17,3	15,2
BE	6,8	6,5	7,6	6,8	6,0	6,3	2,2	2,8	2,4	2,5	6,8	6,8	13,7	12,0
DE	5,2	5,8	5,6	6,1	4,8	5,5	1,0	1,2	1,9	2,2	5,6	6,1	7,4	8,4
DK	20,8	18,4	17,9	16,2	23,8	20,7	11,0	9,3	11,3	10,6	19,6	18,1	30,7	24,5
EL	1,1	1,2	1,1	1,2	1,1	1,1	:	:	(0,1)	:	1,9	2,1	2,0	2,2
ES	5,1	5,0	4,6	4,5	5,6	5,4	0,8	0,8	1,2	1,2	9,0	8,6	13,0	11,4
FI	19,6	18,9	17,7	16,5	21,6	21,4	8,3	8,5	8,7	8,2	18,8	18,0	30,2	28,4
FR	2,8	2,7	2,6	2,4	3,1	3,0	0,4	0,4	1,0	1,0	2,3	2,3	6,9	6,1
IE	:	7,7	:	6,5	:	8,8	:	3,0	:	3,2	:	7,1	:	15,4
IT	5,5	4,6	5,5	4,5	5,4	4,7	0,9	0,7	1,7	1,0	10,3	9,1	10,0	9,0
LU	4,8	7,7	5,7	8,9	3,9	6,4	:	(2,0)	(1,1)	1,9	5,6	8,9	11,4	17,6
NL	15,6	16,4	16,4	16,9	14,7	15,9	6,4	6,5	9,1	9,4	17,9	18,2	20,8	22,6
PT	3,4	2,9	3,3	2,4	3,5	3,3	:	:	1,1	0,8	14,0	12,4	10,7	9,0
SE	21,6	18,4	19,2	15,7	24,1	21,2	13,9	11,3	14,4	10,5	18,6	17,3	30,8	25,2
UK	21,1	22,3	17,9	18,6	24,4	26,3	12,5	14,0	7,1	7,7	20,1	21,0	34,8	35,7
EU-15	**8,5**	**8,5**	**8,1**	**7,9**	**8,9**	**9,2**	**3,0**	**3,3**	**2,5**	**2,3**	**9,9**	**9,9**	**16,0**	**15,8**

Lähde: Eurostat, työvoimatutkimus, kevään tiedot.

Huom:

- **Suluissa olevat tiedot eivät välttämättä ole luotettavia pienen otoskoon vuoksi. ”-" -merkkiä käytetään, jos tietoja ei ole saatavilla tai ne ovat erittäin epäluotettavia.**
- **katkos vuonna 2000 Portugalin ja Suomen osalta, vuonna 2001 Ruotsin osalta**
- **Ranskan tiedot eivät ole vertailukelpoisia muiden maiden tietojen kanssa, koska käytössä oli erilainen vertailukausi (yksi viikko ennen tutkimusta).**
- **Arviot esitetään käytettävissä olevien 15:tä EU-maata koskevien maatietojen perusteella (2000).**

8) Tieto- ja viestintäteknisten taitojen vajaus

Digitaalisen lukutaidon ja tieto- ja viestintätekniikan alan taitojen kehitys on hidasta. Tuottavuus kasvoi Euroopassa vain tieto- ja viestintätekniikkaa tuottavilla aloilla. Vaikka tuottavuus kasvoi Euroopassa Yhdysvaltoja nopeammin tieto- ja viestintätekniikan tuotantoon liittyvissä palveluissa, tieto- ja viestintätekniikkaa käyttävässä teollisuudessa ja muilla kuin tieto- ja viestintätekniikan aloilla, suorituskyky oli heikompaa tieto- ja viestintätekniikan käyttöön liittyvien palvelujen alalla ja laajemmalti Euroopan talouden alalla (Employment in Europe -raportti, 2003). Nämä tulokset korostavat tarvetta laajentaa teknologiaa kaikkialle Eurooppaan.

Vaikka työlupamääräyksiä on löysätty, jotta Euroopan unionin ulkopuolelta peräisin olevien ammattitaitoisten tieto- ja viestintätekniikan alan työntekijöiden olisi helpompi päästä Eurooppaan, työvoiman sisäinen tarjonta ei ole ollut riittävää vaikuttaakseen kysyntään. Tuoreen tutkimuksen mukaan vuoden 2000 lopulla ainoastaan 5,6 prosenttia Internetin verkoissa työskentelevistä ammattilaisista 13 merkittävässä EU:n maassa oli naisia. Tätä työvoiman osa-aluetta on entistä enemmän kannustettava hankkimaan koulutusta ja ammattitaitoa, jotta voitaisiin vähentää tätä alaa vaivaavaa ammattitaitovajetta.

Tieto- ja viestintätekniikan ammattitaitovaje ei enää näytä olevan vakava huolenaihe tieto- ja viestintätekniikan alalla, vaan etualalle ovat tulleet muut näkökohdat. Tieto- ja viestintätekniikan alan suhdanneluonteisuus ja sen nykyinen taloudellinen stagnaatio ovat ymmärrettävästi heikentäneet luottamusta. Irtisanomiset ovat odotetusti vaikuttaneet tulevaa uraansa miettiviin nuoriin, ja yliopistojen tieto- ja viestintätekniikan kursseille hakevien määrä onkin jo vähentynyt. Merkittäviä laadullisia muutoksia on odotettavissa, ja keskustelu on suurelta osin siirtynyt puhtaasti teknisistä tieto- ja viestintätekniikan taidoista sähköisten taitojen laajempaan määritelmään, joka sisältää tieto- ja viestintätekniikan, sähköisen kaupankäynnin ja niin kutsutut ”pehmeät” taidot.

9) Väestökehitys: työikäisen väestön muuttuminen ja rakenne ikäryhmittäin

Väestöennusteiden mukaan työvoiman rakenne muuttuu. Nuorten työntekijöiden määrä vähenee ja ikääntyvien työntekijöiden määrä kasvaa.

Ikäryhmien väestöosuus

Country or area		2000 Population Share by Age Groups			2050 Population Share by Age Groups			Annual population growth (%) in selected periods: 1995-2050				
		0-14	15-59	60+	0-14	15-59	60+	95-00	00-05	10-15	20-25	45-50
World		30,0	60,0	10,0	21,0	58,0	21,1	1,35	1,23	1,09	0,92	0,47
Developed Countries												
EUROPEAN UNION	Austria	16,6	62,6	20,7	11,6	47,4	41,0	0,08	-0,10	-0,27	-0,34	-0,83
	Belgium	17,3	60,6	22,1	14,2	50,3	35,5	0,22	0,09	-0,05	-0,08	-0,33
	Denmark	18,3	61,8	20,0	15,2	53,0	31,8	0,35	0,16	-0,01	-0,02	-0,30
	Finland	18,0	62,0	19,9	15,0	50,6	34,4	0,25	0,07	-0,03	-0,10	-0,39
	France	18,7	60,7	20,5	16,0	51,3	32,7	0,37	0,36	0,22	0,11	-0,16
	Germany	15,5	61,2	23,2	12,4	49,5	38,1	0,09	-0,04	-0,17	-0,24	-0,52
	Greece	15,1	61,5	23,4	13,1	46,2	40,7	0,30	0,04	-0,20	-0,34	-0,61
	Ireland	21,6	63,2	15,2	19,1	53,3	27,6	1,05	0,96	0,97	0,65	0,40
	Italy	14,3	61,7	24,1	11,5	46,2	42,3	0,08	-0,13	-0,41	-0,56	-0,98
	Luxembourg	18,7	62,0	19,4	17,7	57,1	25,2	1,28	1,20	1,09	1,05	0,79
	Netherlands	18,3	63,4	18,3	14,7	52,5	32,8	0,52	0,35	0,13	0,08	-0,29
	Portugal	16,7	62,5	20,8	14,4	49,9	35,7	0,20	0,13	-0,10	-0,22	-0,50
	Spain	14,7	63,5	21,8	11,4	44,5	44,1	0,09	-0,02	-0,28	-0,46	-0,95
	Sweden	18,2	59,4	22,4	14,0	48,3	37,7	0,03	-0,13	-0,18	-0,12	-0,37
	United Kingdom	19,0	60,4	20,6	15,0	51,1	34,0	0,27	0,18	0,10	0,10	-0,25
EU-15 Average		17,4	61,8	20,8	14,3	50,1	35,6	0,35	0,21	0,05	-0,03	-0,35
Others												
Canada		19,1	64,2	16,7	16,3	53,2	30,5	0,93	0,80	0,71	0,62	0,30
Japan		14,7	62,1	3,2	12,5	45,2	42,3	0,26	0,14	-0,11	-0,35	-0,59
USA		21,7	62,1	16,1	18,5	54,6	26,9	1,05	0,89	0,81	0,74	0,47
Others' Average		18,5	62,8	18,7	15,8	51,0	33,2	0,75	0,61	0,47	0,34	0,06

Lähde: UN Population Division, 2002, Lähde: UN Population Division, 2002 in World Annual World Bank Conference on Development Economics, 2002[42]

Maapallon ihmisistä yksi kymmenestä on tällä hetkellä yli 60-vuotias, mutta tämän suhteen arvioidaan nousevan yhteen viidestä vuoteen 2005 mennessä ja yhteen kolmesta vuoteen 2150 mennessä (Maailmanpankin vuotuinen kehitystaloutta käsittelevä konferenssi, 2002). Jos tällaiset ennusteet pitävät paikkansa, työvoimarakenteen erot kasvavat seuraavien vuosikymmenten aikana ja väestön ikäprofiileissa näkyy suurempaa vaihtelua, mikä johtuu teollisuusmaiden ja kehitysmaiden välisistä eroista väestön ikääntymisvauhdissa.

[42] Eurostatin ja Yhdistyneiden Kansakuntien tietojen välillä saattaa olla pieniä eroja.

10) Alueellisen liikkuvuuden taso

Alueellinen liikkuvuus on lisääntynyt vain vähän 1,45 prosentista (vuonna 1998) 1,50 prosenttiin (vuonna 2001). Eurooppalaiset työntekijät pysyttelevät näin ollen enimmäkseen aloillaan.

Yhden vuoden aikana jonkin jäsenvaltion alueelta toiselle tai jäsenvaltiosta toiseen muuttaneiden työssäkäyvien (15–64-vuotiaiden) prosenttiosuus						
	Kaikki 15–64-vuotiaat		Miehet		Naiset	
	1998	**2001**	**1998**	**2001**	**1998**	**2001**
AT	5,46	:	5,24	6,06	5,74	5,79
BE	1,22	1,08	1,14	0,74	1,34	1,89
DE	1,25	1,45	1,27	1,50	1,23	1,38
DK	0,43	0,40	0,49	0,26	0,38	0,60
EL	0,58	0,24	0,62	0,27	0,39	0,20
ES	0,18	0,48	0,18	0,50	0,20	0,44
FI	1,48	1,35	1,69	1,26	1,25	1,45
FR	1,77	2,03	1,86	2,15	1,59	1,88
IE	:	:	:	:	:	:
IT	1,78	0,71	1,86	0,83	1,64	0,50
LU	1,18	0,90	1,03	1,04	1,43	0,70
NL	2,01	:	1,79	:	2,30	:
PT	1,29	1,35	1,31	1,36	1,25	1,33
SE	1,03	2,15	1,04	2,21	1,03	2,08
UK	:	2,36	:	2,40	:	2,32
EU-15	**1,45**	**1,50**	**1,46**	**1,51**	**1,43**	**1,47**

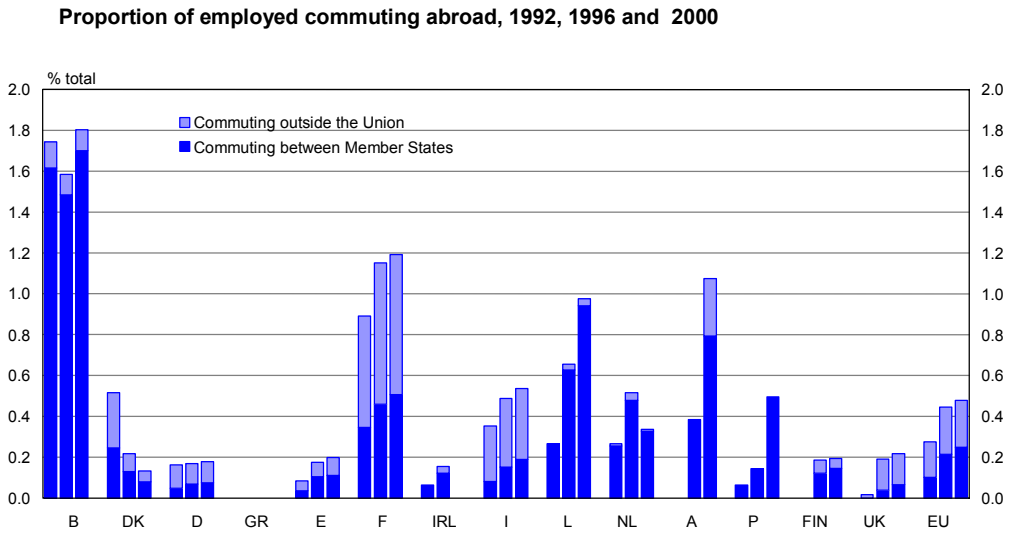
Lähde: Eurostat, työvoimatutkimus, kevään tiedot

11) Työmatkaliikenne

Vaikka useimmat eurooppalaiset eivät aktiivisesti liikukaan alueelta toiselle (0,1 prosenttia vaihtoi virallista asuinpaikkaansa kahden Euroopan maan välillä vuonna 2000, työvoimatutkimus, Eurostat), eurooppalainen työvoima on kuitenkin entistä joustavammin liikkeessä – esimerkkeinä voidaan mainita työssäkäynti toisessa maassa rajaseuduilla, pitkän matkan työmatkaliikenne ja tilapäinen maastamuutto. Työmatkaliikenne jäsenvaltioiden välillä ja unionin ulkopuolelle on kasvanut vuodesta 1996 lähtien. Suurin osa tästä kasvusta johtuu EU:n jäsenvaltioiden välisestä eikä niinkään unionin ja sitä ympäröivien maiden välisestä työmatkaliikenteestä (tämä koskee 14:ää jäsenvaltiota, Ruotsi pois lukien). (Komission työllisyyden ja sosiaaliasioiden pääosasto, 2002). Belgialla, Luxemburgilla ja Itävallalla on laajamittaista työmatkaliikennettä muiden jäsenvaltioiden kanssa – työmatkalaiset ovat enimmäkseen miehiä.

Työmatkaliikenteen toteutumiseen vaikuttavat yleensä naapurimaat ja maantieteelliset seikat. Tämä on erityisen ilmeistä Belgian tapauksessa: vähän alle 2 prosenttia Belgiassa asuvista työssäkäyvistä henkilöistä työskenteli vuonna 2000 toisessa maassa – suurin osa toisessa unionimaassa, kuten Ranskassa tai Luxemburgissa. Ranskalaisista vähän yli prosentti työskenteli unionin ulkopuolella Sveitsissä. Suomen ja Yhdistyneen kuningaskunnan osalta työmatkaliikenne muihin maihin on verrattain vähäistä lähinnä kyseisten maiden maantieteellisen sijainnin vuoksi. Alankomaiden ja Saksan maantieteellinen sijainti on samantapainen kuin Belgian ja Ranskan, mutta työmatkaliikenne niistä muihin maihin on suhteellisen vähäistä. Tämä antaa olettaa, että asenteet muissa maissa työssäkäyntiä kohtaan vaihtelevat (komission työllisyyden ja sosiaaliasioiden pääosasto, 2002).

Ulkomailla työssäkäyvien prosenttiosuus vuosina 1992, 1996 ja 2000

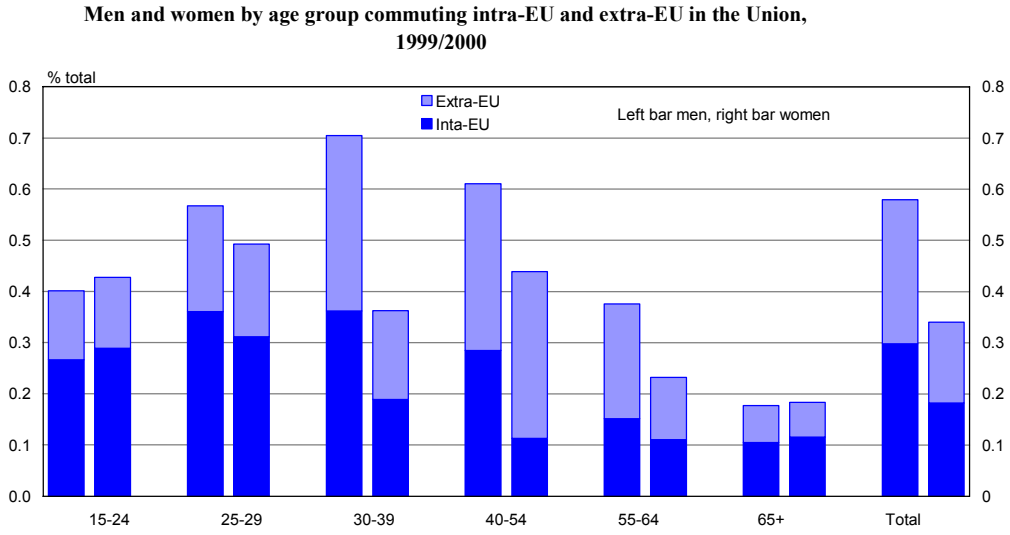

Mobility and Migration Update, 2001/0082, työllisyyden ja sosiaaliasioiden pääosasto, yksikkö A1, 2002 (Studies Management and Research Tool (SMART)

Maahanmuutosta poiketen – maahanmuuttajathan ovat enimmäkseen nuoria – ulkomailla työssäkäyvät ovat keskimääräisesti kolmi- ja nelikymppisiä eivätkä niinkään kaksikymppisiä. Tämä näkyy erityisen selvästi miesten osalta. Unionin työssäkäyvistä 30–39-vuotiaista miehistä 0,7 prosenttia ja 40–54-vuotiaista 0,6 prosenttia kävi työssä toisessa maassa, kun taas alle 25-vuotiaista 0,4 prosenttia kävi työssä toisessa maassa. 55-vuotiaiden ja tätä vanhempien ryhmässä tämä prosenttiosuus oli hieman pienempi.

Keskimäärin noin 0,5 prosenttia EU:n työssäkäyvästä väestöstä kävi vuonna 2000 työssä toisessa maassa: näistä noin puolet kävi työssä toisessa jäsenvaltiossa ja puolet unionin ulkopuolisessa maassa, lähinnä Sveitsissä. (Komission työllisyyden ja sosiaaliasioiden pääosasto, 2002).

EU:n sisällä toisessa maassa ja EU:n ulkopuolella työssäkäyvät miehet ja naiset ikäryhmittäin vuosina 1999–2000

EU:n ulkopuolella = työmatkaliikenne unionin ulkopuolelle

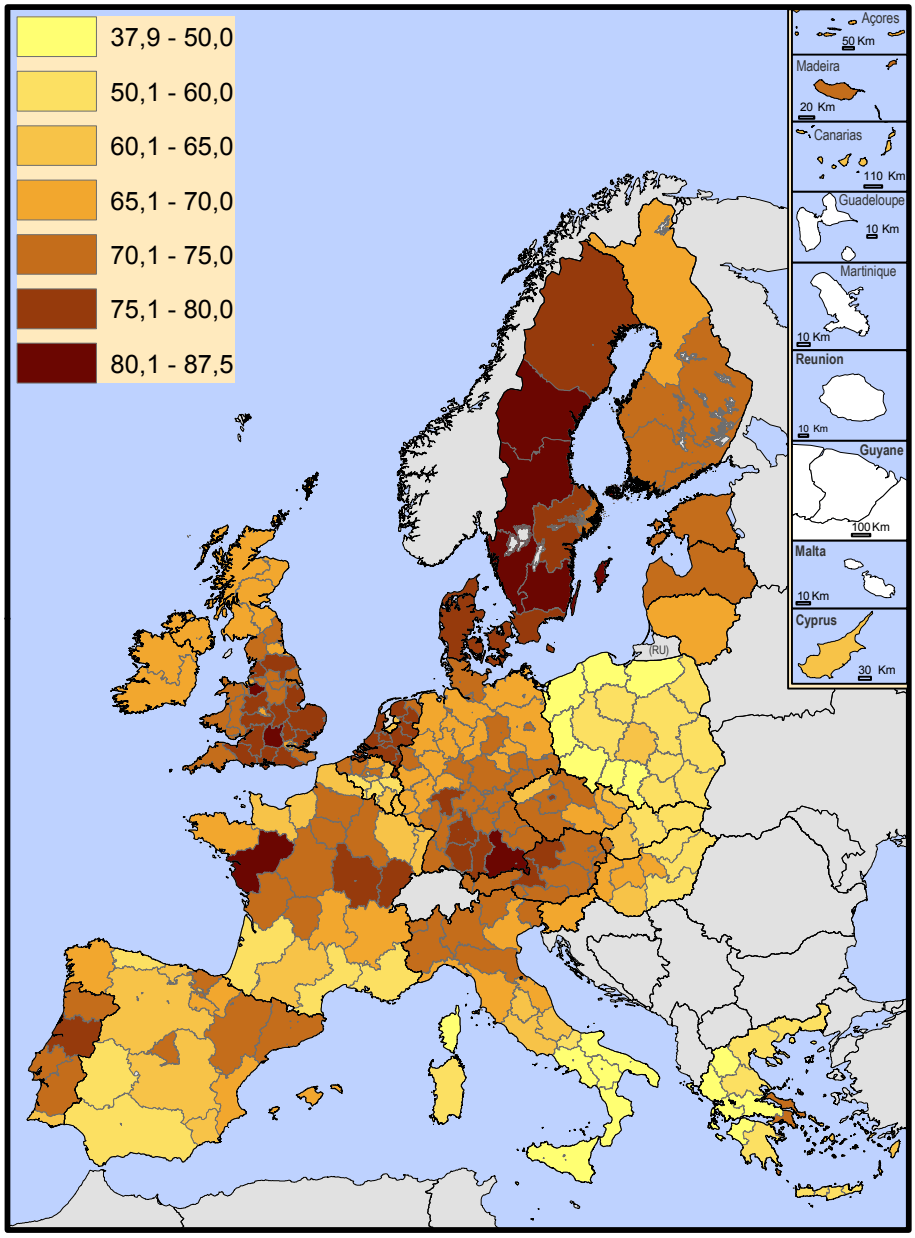
EU:n sisällä = työmatkaliikenne unionin sisällä

Mobility and Migration Update, 2001/0082, työllisyyden ja sosiaaliasioiden pääosasto, yksikkö A1, 2002 (Studies Management and Research Tool (SMART)

12) Korkean työllisyyden alueet ja ammattitaitotarve 25 maan EU:ssa

Jäljempänä olevista kartoista (jotka perustuvat ennusteisiin yhden tai kahden prosentin vuotuisesta työllisyyskasvusta vuodesta 2003 alkaen) käyvät ilmi ne alueet, joilla on vuoteen 2010 saakka odotettavissa korkein työllisyysaste ja jotka sen vuoksi todennäköisesti kärsivät pahiten ammattitaitoisen työvoiman vajeesta. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi Yhdistyneen kuningaskunnan eteläosat, Tanska, Ruotsi, Alankomaat, Ranskan keskiosat, Saksan eteläosa, Itävallan länsiosa ja Portugalin keskiosat.

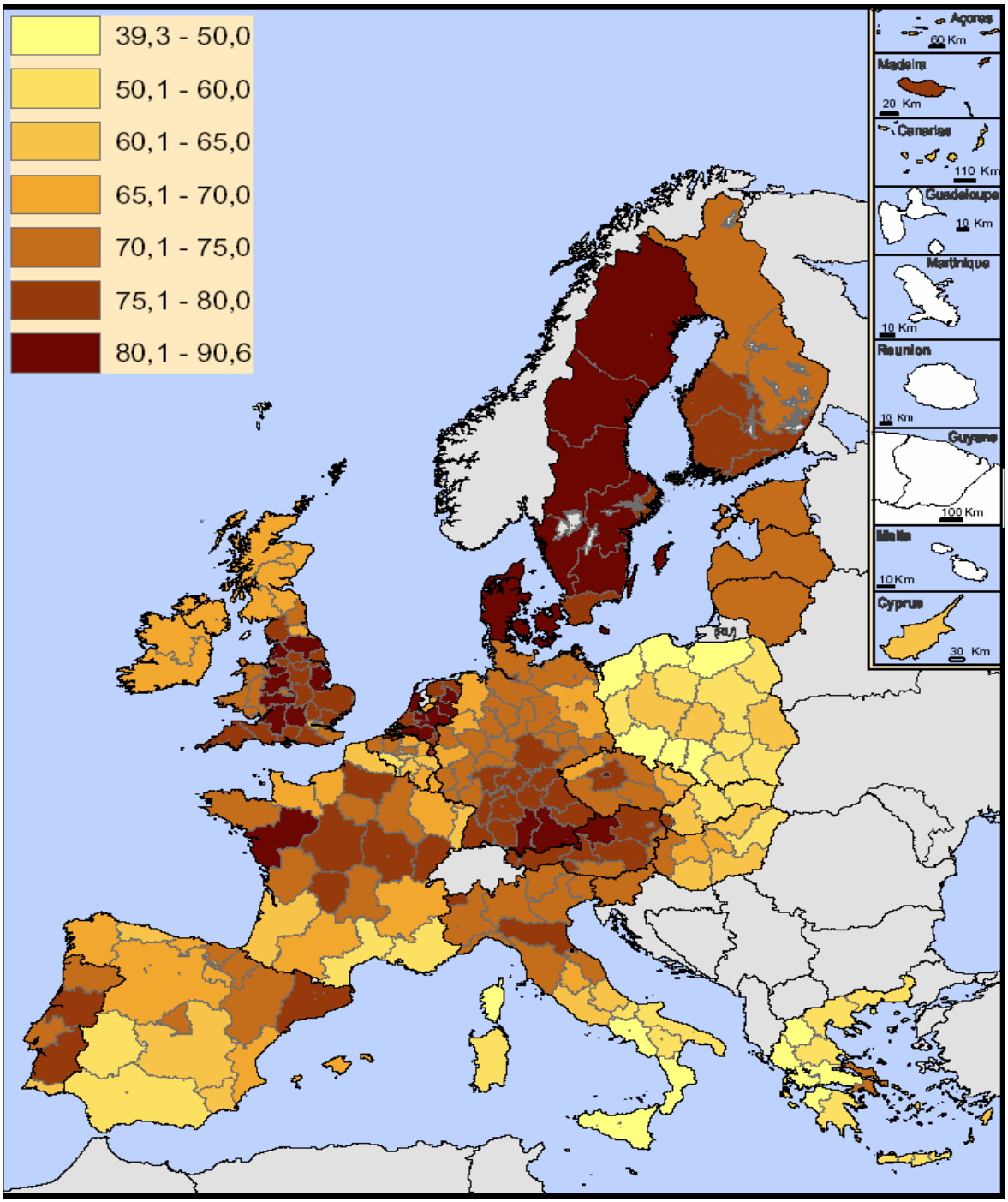
Työllisyysaste vuonna 2010 vuotuisen työllisyyskasvun ollessa 1 %*

Source : Eurostat LFS and 2000 Demographic Projections (Baseline scenario)
Demographic projections for CY, EE, LV, LT, SI : UN World Population Prospects, 2002 Revision (Medium Variant).
Regional demographic projections for CZ, HU, PL, SK : Commission services.
* Employment in all regions starting from LFS Spring 2003, except B, D, L and A starting from LFS Spring 2002.
All at Nuts 2 level, except at Nuts1 : Berlin DE3, Sachsen DED, London UKI, Wales UKL, Scotland UKM

Cornwall, Isle of Scilly UKK3 and Devon UKK4 are aggregated.

TYÖLLISYYSASTE VUONNA 2010 VUOTUISEN TYÖLLISYYSKASVUN OLLESSA 1,5 %*

Source : Eurostat LFS and 2000 Demographic Projections (Baseline scenario)
Demographic projections for CY, EE, LV, LT, SI : UN World Population Prospects, 2002 Revision (Medium Variant).
Regional demographic projections for CZ, HU, PL, SK : Commission services.
* Employment in all regions starting from LFS Spring 2003, except B, D, L and A starting from LFS Spring 2002.
All at Nuts 2 level, except at Nuts1 : Berlin DE3, Sachsen DED, London UKI, Wales UKL, Scotland UKM

Cornwall, Isle of Scilly UKK3 and Devon UKK4 are aggregated

.

13) Vieraiden kielten oppiminen

Kieltenoppimisen edistäminen oman äidinkielen oppimisen ohella on pitkään ollut yhteisön tavoitteena (komission koulutuksen ja kulttuurin pääosasto, 2003). Kielitaitoa pidetään yhtenä tärkeimmistä taidoista, joita eurooppalainen osaamisyhteiskunta tarvitsee.

Eri ikäryhmien kielitaidossa on eroja. 15–24-vuotiaiden ryhmässä useampi osaa vieraita kieliä kuin 25–39-vuotiaiden ryhmässä, jotka puolestaan osaavat enemmän vieraita kieliä kuin 40–54-vuotiaat. Johtotasolla toimivista 67 prosenttia osaa vieraita kieliä – eläkeläisten keskuudessa määrä on 17 prosenttia ja koti-isien ja -äitien keskuudessa 27 prosenttia (Eurydice/Eurostat).

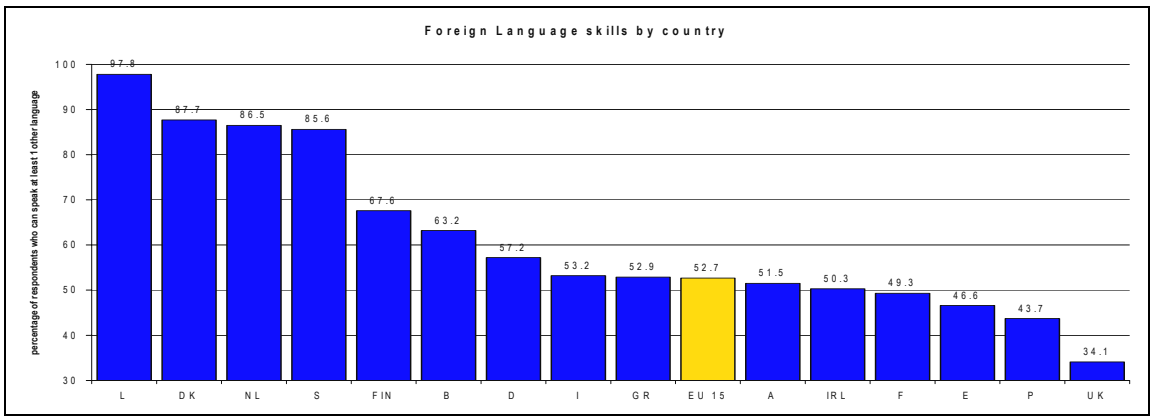
	Äidinkielenään tai vieraana kielenä puhuvien prosenttiosuus	*Äidinkielenään puhuvien prosenttiosuus*	Vieraana kielenä puhuvien prosenttiosuus
English EN	**56,4**	*15,9*	40,5
Français FR	**35,2**	*16,0*	19,2
Deutsch D	**33,6**	*23,3*	10,3
Italiano I	**19,0**	*16,0*	3
Español ES	**17,1**	*10,5*	6,6
Nederlands NL	**6,5**	*5,5*	1
Elinika GR	**3,4**	*2,9*	0,5
Português PO	**3,3**	*2,8*	0,5
Svenska SV	**3,3**	*2,3*	1
Dansk DK	**1,9**	*1,5*	0,4
Suomi FIN	**1,5**	*1,4*	0,1
Gaeilge/ Irish	**0,6**	*0,2*	0,4
Lëtzebuergesch L	**0,2**	*0,1*	0,1

Eurobarometri-tutkimus 54 ’Eurooppalaiset ja kielet’ 2001

Eurooppalaisten puhumista kielistä voidaan mainita seuraavaa: 41 prosenttia puhuu englantia vieraana kielenä, 19 prosenttia ranskaa, 10 prosenttia saksaa, 7 prosenttia espanjaa ja 3 prosenttia italiaa. Muita kieliä ei puhu vieraana kielenä edes yksi prosentti eurooppalaisista (komission koulutuksen ja kulttuurin pääosasto, 2003).

Kielitaidossa on myös maantieteellisiä eroja: esimerkiksi 66 prosenttia Yhdistyneen kuningaskunnan asukkaista puhuu vain yhtä kieltä, kun taas Tanskassa, Ruotsissa ja Alankomaissa vastaava osuus on 13 prosenttia. EU:n keskiarvo on 47 prosenttia.

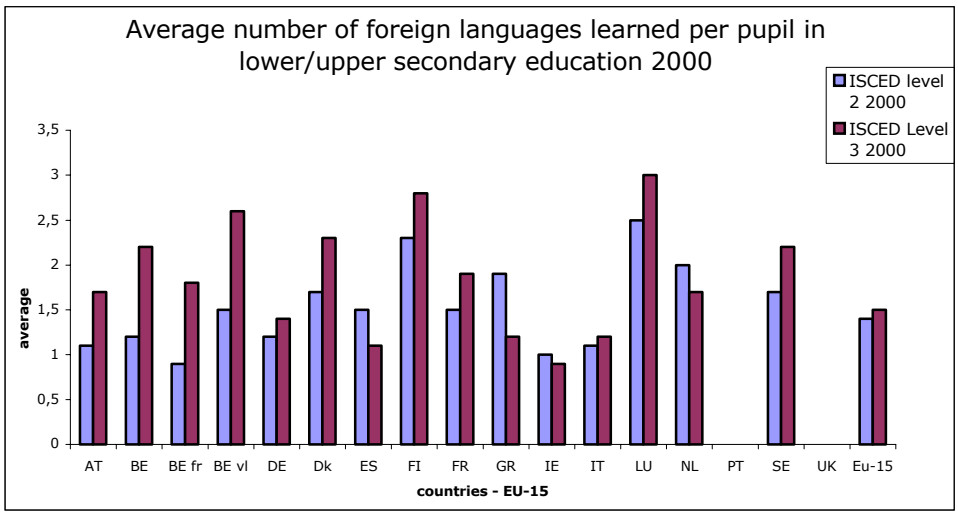
Vieraiden kielten taito maittain

(Komission koulutuksen ja kulttuurin pääosasto, 2003) (Eurobarometri-tutkimus 54 ’Eurooppalaiset ja kielet’ 2001)

Keskimäärin 42 prosenttia alemman perusasteen oppilaista ja 90 prosenttia ylemmän perusasteen ja keskiasteen oppilaista opiskelee englantia. Englannin kieli on pakollinen oppiaine unionin 15 jäsenvaltiosta seitsemässä (sekä lisäksi Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Irlannissa). Ranska valitaan toiseksi vieraaksi kieleksi lähinnä EU-maissa (3 prosenttia alemman perusasteen oppilaista ja 24 prosenttia keskiasteen oppilaista opiskelee ranskaa), ja saksa on puolestaan suosittu kieli unioniin liittymässä olevissa maissa (12 prosenttia alemman perusasteen oppilaista ja 30 prosenttia keskiasteen oppilaista opiskelee saksaa) (komission koulutuksen ja kulttuurin pääosasto, 2003).

Ylemmän perusasteen/keskiasteen oppilaiden opiskelemien vieraiden kielten keskimääräinen lukumäärä vuonna 2000

Lähde: Eurostat, koulutusalan tilastot.

Huom:

Iiri, letzeburg ja alueelliset kielet on jätetty pois, vaikkakin niitä koskevia järjestelyjä on joissakin jäsenvaltioissa.

Kreikka: tiedot koskevat vuotta 1999.

Suomi: Kansallista kieltä pidetään vieraana kielenä, silloin kun sitä opetetaan kouluissa, joissa se ei ole opetuskieli.

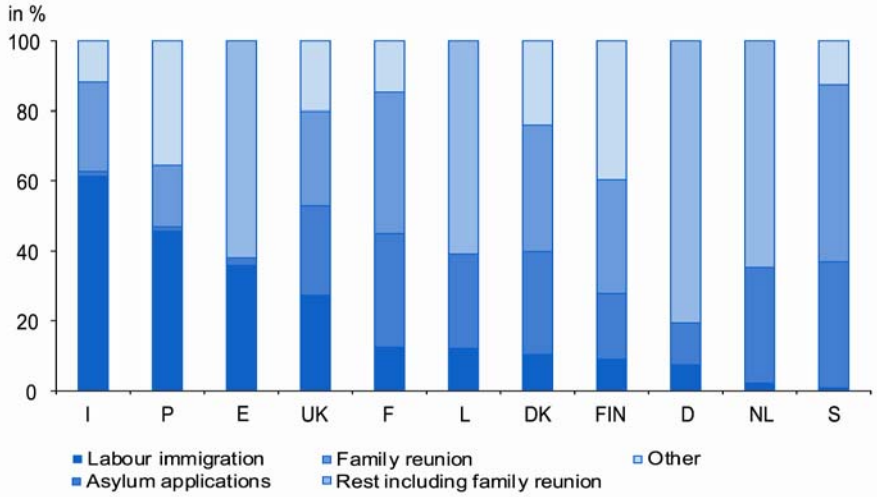
Ruotsi: ISCED 3. taso, tiedot koskevat vain todistuksen saaneita oppilaita vuonna 2000.

Yhdistynyt kuningaskunta: Kaikki keskiasteen kouluissa olevat oppilaat Englannissa, Walesissa ja Pohjois-Irlannissa opiskelevat vähintään yhtä vierasta kieltä, mutta useampaa kuin yhtä kieltä opiskelevista ei ole saatavilla tietoja.

14) Maahanmuutto

Pohjois-Euroopassa perheiden yhdistäminen oli tärkein maahanmuuton syy: Ruotsissa 50 prosenttia, Ranskassa 40 prosenttia, Tanskassa 36 prosenttia, Suomessa 33 prosenttia ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa 27 prosenttia maahanmuutosta aiheutui tästä syystä. Etelä-Euroopan maissa työ oli puolestaan tärkein maahanmuuton syy: Italiassa 61 prosenttia, Portugalissa 46 prosenttia ja Espanjassa 30 prosenttia laillisesta maahanmuutosta johtui työstä (Employment in Europe -raportti, 2003).

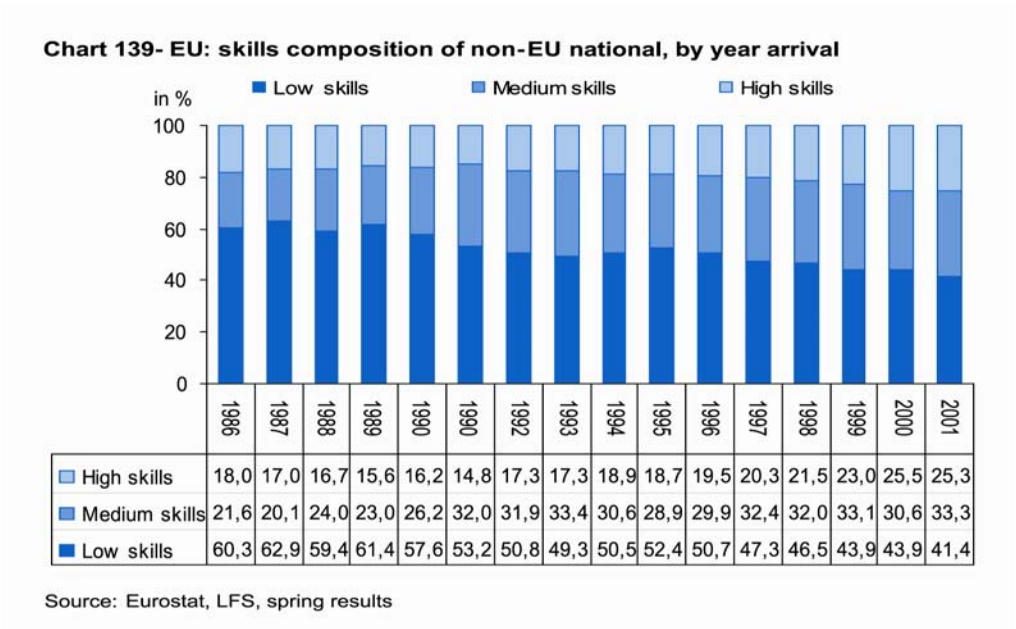
Chart 135- Immigration from third countries by reason for entering 2000

Source: OECD SOPEMI 2002, Part III; Eurostat for the number of asylum applications
Notes: labour immigration refers to the number of work permits granted. For Finland these include temporary and fixed term worker schemes. For France and Sweden these include permits given to EEA citizens. Asylum applications give the total number of applications, this may leave a number of family members unaccounted for. The number of granted asylum requests generally is far lower than the number of applications. For France, Italy, Luxembourg and Spain these are for 1999

Maahanmuuton avulla voidaan houkutella korkeasti koulutettuja kolmansien maiden kansalaisia, jotka auttavat edistämään kestävämpää talouskasvua. Eurooppaan tulevista työntekijöistä yhä suurempi osa on koulutettuja. Heikosti koulutettujen maahanmuuttajien osuus on samalla laskenut 19 prosenttiyksikköä.

Muiden kuin EU:n kansalaisten ammattitaito saapumisvuoden mukaan

	1986	1987	1988	1989	1990	1990	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
High skills	18,0	17,0	16,7	15,6	16,2	14,8	17,3	17,3	18,9	18,7	19,5	20,3	21,5	23,0	25,5	25,3
Medium skills	21,6	20,1	24,0	23,0	26,2	32,0	31,9	33,4	30,6	28,9	29,9	32,4	32,0	33,1	30,6	33,3
Low skills	60,3	62,9	59,4	61,4	57,6	53,2	50,8	49,3	50,5	52,4	50,7	47,3	46,5	43,9	43,9	41,4

Source: Eurostat, LFS, spring results